

Супрацоўнікі музея рыхтуюць "галоўную герайню" Масленіцы.

Фенікс супраць Марэны

І вось, вясна наступіла. Пакуль пост не пачаўся, самы час для масленічных гулянняў. Сёння, 2 сакавіка, старажытнае славянскае свята ладзяць у Беларускай дзяржаўным музеі народнай архітэктуры і побыту. Кульмінацыяй, вядома ж, стане спальванне саламянага пудзіла зімы — "Марэны".

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

"Марэна", як вядома, абазначае зіму, маразы і злыя сілы, а агонь — гэта сімвал ачышчэння, абнаўлення, жыцця, якое, нібы старажытная птушка Фенікс, штогод нараджаецца з прыходам вясны.

— Таму спальванне на Масленіцу негатыўнага і кепскага заўсёды выклікае ва ўсіх людзей — у тым ліку, і тых, хто прыязджае на наша свята — адно толькі радасць, усмешкі і веселасць, — расповяў "К" намеснік дырэктара Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту па навуковай рабоце Яўген Мікула. — А папярэднічаюць гэтаму абрадаваму спаленню саламянага пудзіла песні, гульні, скокі, карагоды, якія суправаджаюцца частаваннем гарачым збітнем, блінцамі і, канешне, так званымі булачкамі-жаўрукамі.

Заканчэнне — на старонцы 3.

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ/

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").

Соцыум

СТАЎКА НА ТУСОЎКУ

Канцэрт у падтрымку знакамітага беларускага саўндпрадзюсара Андрэя Жукава прайшоў амаль незаўважна. Чаму ж гукарэжысёр запатрабаваў падтрымкі музычнага цэху і чаму акцыя салідарнасці практычна правалілася, разважае "К".

ст. 5

"Песнярам — 50"

"ГЭТА БЫЛІ ГАДЫ ЗАХАПЛЕННЯ..."

"К" працягвае знаёміць чытачоў з удзельнікамі легендарнага ансамбля за розных часоў. Сёння гэта — Уладзімір Ткачэнка.

ст. 6 — 7

Prof-партфолія

КАЛІ ЗЯМЛЯ РУХАЕЦЦА

На пытанні "К" пра традыцыі продкаў адказвае дырэктар Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтра Святлана Каржук.

ст. 13

9 771994 478007 19009

Афіцыйна

ВІНШУЕМ!

25 лютага Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь былі прысуджаны дзяржаўныя ўзнагароды прадстаўнікам розных сфер дзейнасці. У тым ліку — за значныя дасягненні ў культуры і мастацтве.

Так, медаль Францыска Скарыны атрымалі майстар народных промыслаў Станькаўскага дома майстроў пры Дзяржынскім раённым Цэнтры культуры і народнай творчасці Андрэй МАРТЫНЮК, хормайстар заслужанага аматарскага калектыву Рэспублікі Беларусь народнага ансамбля беларускай песні «Церніца» Мінскага аддзялення Беларускай чыгункі Галіна НЕСЦЯРОВІЧ, а таксама артыстка Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек Святлана Цімохіна.

Згодна з Указам № 90 былі прывасены і ганаровыя званні Рэспублікі Беларусь. Артыстка Вялікага тэатра балерына Ірына ЯРОМКІНА атрымала званне народнай артысткі Беларусі. Дырэктар — мастацкі кіраўнік Гродзенскай капэлы Уладзімір БОРМАТАЎ — цяпер заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь. Гэтакасама як і Ксенія ПАГАРЭЛАЯ — артыст — саліст — інструменталіст канцэртнага аддзела Нацыянальнага Польшскага гісторыка-культурнага музея-запаведніка.

Галоўны рэжысёр Гродзенскага абласнога тэатра лялек Алег ЖУГЖДА і мастацкі кіраўнік вакальна-харэаграфічнага ансамбля песні і танца Віцебскай абласной філармоніі Мікалай ПАДАЛЯКА ўтанаваны званнем заслужаных дзеячаў мастацтваў Рэспублікі Беларусь.

Паэты Мікалай МЯТЛІЦКІ і Мікалай ЧАРНЯЎСКІ, а таксама настаўнік Дзяржынскай дзіцячай школы мастацтваў Уладзімір ШЧАРБІН сталі заслужанымі дзеячамі культуры Рэспублікі Беларусь.

Хто ўзначаліць кампазітараў?

Беларускі саюз кампазітараў святкуе сваё 85-годдзе. У сераду ў Белдзяржфілармоніі адбыўся канцэрт прэм'ер камерных твораў, сёння — юбілейны сімвалічны канцэрт. А за некалькі гадзін да яго пройдзе пазачарговы з'езд нашых творцаў, дзе павінна быць прынята новая рэдакцыйная статута гэтай грамадскай суполкі, а галоўнае — пасля нядаўняга сыхходу з жыхіца Ігара Лучанка адбудуцца выбары новага старшыні праўлення.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Пра багаты творчы патэнцыял таварыства прафесійных кампазітараў і музыкантаў светлаўжо камерны канцэрт. Яго правядзенне ў філарманічнай зале імя Рыгора Шырмы было шмат у чым сімвалічным: гэты легендарны дзеяч музычнай культуры Беларусі таксама ў свой час узначальваў наш Саюз кампазітараў. Не менш сімвалічным было і завяршэнне заданага канцэрта буйным творам Аляксандра Гулая з Гомеля: яго Фартэп'янае трыя паміці Міхала Клеафаса Агінскага бышчам падкрэсліла куды больш даўнейшую за 85 гадоў гісторыю беларускай музычнай спадчыны.

У першым аддзяленні пераважалі спакойныя, амаль «псіхатрапеўтычныя» творы, якія выпраменьвалі лагоду, прыгажосць, зачараванасць: «Сляза анёла» Ніны Сіняковай для флейты, альта і арфы, вакальны цыкл «Ціхае святло» Аліны Безансон, п'есы Ірыны Пяткевіч «Раніца ў Венецыі» для квартэта мандалін, «Месяцовы камень» для домры і фартэп'яна. Дый кампазіцыя «Да часу» Аляксандры Даньшовай, якая жыве і працуе ў Германіі, рэгулярна наведваючы Мінск,

нагадвала «Пастаянства памяці» Сальвадора Далі: не столькі адлюстраваны там «мяккі гадзіннік», колькі само ўспрыняцце часу як павольнай рачной пыліны, што незвычайна зайагвае цябе мяккімі, чароўнымі струменямі гучання марымбы з вібрафонам.

Другое аддзяленне ўпрыгожыў суцэльны блок музыкі для дзяцей, часткова яшчэ і ў цудоўным выкананні юных музыкантаў: фартэп'янная Таката, «Швейная машынка» Уладзіміра Грушэўскага, сюіта «Хаты ў глухім лесе» Ганны Кароткінай паводле карціны кітайскага мастака, гумарэска «Стары Хатабыч» Аляксандра Клеванца для ансамбля фартэп'янных Накцюрнаў Уладзіміра Браілоўскага. Але ў адрозненне ад некаторых ранейшых юбілеяў, канцэртаў у рамках і насустрач з'ездам ды пленумам, цяперашняя праграма, пры ўсёй яе працягласці і насычанасці, не ўспрымалася перагружанай.

Стылістыка, як таго і трэба было чакаць, аказалася размаітай: ад авангардных п'ес Дзмітрыя Львіна для кларнета і прыгатаванага раяля да эстрадна-рамантычных фартэп'янных Накцюрнаў Уладзіміра Браілоўскага. Але ў адрозненне ад некаторых ранейшых юбілеяў, канцэртаў у рамках і насустрач з'ездам ды пленумам, цяперашняя праграма, пры ўсёй яе працягласці і насычанасці, не ўспрымалася перагружанай.

Такім жа не грувасцікам, а «натхнёна палётным» павінен быць і сённяшні сімвалічны канцэрт, дзе сабрана папулярная (падкрэсліла гэта слова) беларуская аркестравая класіка і, зноў-такі, прэм'еры. А 12 сакавіка музычнымі святкаванні працягнуцца ў невялікай зале самага Саюза, дзе прагучаць творы студэнтаў кафедры кампазіцыі Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі.

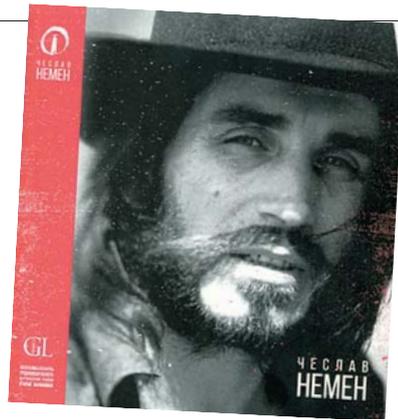
K

Геній месца: Чэслаў Немэн

Сёлета і ў Польшчы, і ў Беларусі адзначаюцца 80-я ўгодкі з дня нараджэння знакамітага музыканта, філосафа, мастака, ураджэнца вёскі Старыя Васілішкі Гродзенскай вобласці Чэслава Немэна. Адным з важных эпізодаў святкавання стала выданне прысвечанай Немэну кнігі, якая запачаткавала плануюмую серыю Genius loci («Геній месца»), прысвечаную нашым землякам, якіх праславіліся па-за межамі радзімы.

Рэдактарам выдання выступіў цяперашні начальнік аддзела турыстычнай і інвестыцыйнай дзейнасці Шчучынскага райвыканкама Аляксандр Амшэй. Аўтары кнігі ашукалі шмат архіўных фотаздымкаў, неаднаразова наведваліся ў Старыя Васілішкі. Багата часу адняла рэдактура і падрыхтоўка макета — варыянтаў было ажно некалькі дзясяткаў!

І ў выніку электронны варыянт кнігі быў прадстаўлены на сёлетнім кніжным кірмашы ў Мінску, а ўжо 16 лютага, у дзень народзінаў Немэна, — у Шчучыне падчас вялікага канцэрта, прысвечанага дню народзінаў музыканта. На гэтых урачыстасцях прысутнічаў Надзвычайны Рэспублікі Польшчы ў Рэспубліцы Беларусь спадар Артур Міхальскі.

У кнізе аб'ёмам у 136 старонак распавядаецца пра дзіцячыя гады Чэслава Немэна ў Старых Васілішках, творчасць выканаўцы, гісторыю стварэння ягонага дома-музея — дарчыні, ці не адзінага ў свеце музея, адкрытага ў башкоўскім доме рок-выканаўцы. Асобны раздзел прысвечаны гісторыі аргана XVIII стагоддзя ў мясцовым касцёле святых Пятра і Паўла — інструменту, на якім іграў бацька нашага земляка Антон Выджыцкі. Гэта адзін з трох ашалеўных у Беларусі барочных інструментаў. Ягоным вяртаннем з небыццязаймаўліся маскоўскія спецыялісты Дзмітрыя Лотаў і Уладзіслава Юдзіс. Дзякуючы ім арган цяпер гучыць як падчас службы, так і на канцэртах.

пера-выдана кнігі для тамтэйшай аўдыторыі. Вера Савіна, якая ачолавее створаную пры доме-музеі грамадскую апыкунчую раду, упэўнена, што неўзабаве адкрыюцца новыя падрабязнасці жыцця Чэслава Немэна на радзіме. Нездарма ж адносна нядаўна на гарышчы бульнку пад слоём смецця былі ашуканыя школьныя шшыткі нашага земляка, а таксама негатыўныя фотаздымак, рэстаўраваныя якіх можа прынесці чарговыя сюрпрызы. Сёння можна упэўнена казаць, што паўстанне дома-музея і адраджэнне аргана паўплывалі на само жыццё Старых Васілішак, дзе насельнікаў засталася ўсяго 33. Але толькі апошнім часам там было набыта восем закінутых хат! А колькасць турыстаў, якія наведваюць вёску, у 2018-м дасягнула сямі тысяч чалавек. Прычым гэта былі турысты не толькі з Беларусі, Польшчы ды Расіі, што можна лёгка патлумачыць, але і з тэхі краін, як Кітай або Кенія.

Дзмітрый ПАДБЯРЭСКІ

Талеркі на мове

Стартаў новы сезон «Беларускі ўікэндаў» — праекта, які прадугледжвае пераклад папулярных замежных кінастужак на беларускую мову. З сакавіка дэманстрацыя фільмаў у новай агучцы на нашай роднай мове будзе праходзіць паралельна ў Мінску і Гродне.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Жыццяздольнасць ініцыятывы, што пачалася ў 2016-м намаганнямі кампаній «Кінафон» і velsom, даказана не адно высокімі словамі, але і рублём — прыязнасцю публікі, гатовай купіць квітку і прыходзіць на прэзенты. За гэты час было нанова агучана больш за 20 стужак, праведзена больш як 500 сеансаў, што сабралі каля 57 тысяч глядачоў. І не толькі «прасунуты» сталічных, але і ў іншых гарадах ды абласных цэнтрах. Прэм'ера беларускамоўнай версіі фільма «Мой сябра жырфа» ўвогуле ладзілася ў Віцебску. Дарэчы, паводле падлікаў сталічнага кінапракату, заданая стужка стала адной з самых касавых. Больш за тое, заняла месца ў першай пяціцы найбольш фінансавана паспяхоўных паказаў. Уражвае?

кратэўнага палыходу да чаго з'ўгодна, пераканала чарговая прэс-канферэнцыя, зладжаная днямі ў форме вечарыны. Бо акрамя ўласна інфармацыі, выкладзенай максімальна сістэма і дакладна, журналісты атрымалі некалькі майстар-класаў — па сумежных, так бы мовіць, прасфехах. Па-першае, можна было самастойна распісаць-размаляваць талеркі, без біцця якіх не абходзіцца пачатак здымак ніводнага фільма. Па-другое, на свае вочы-вушы ўбачыць-пачуць, які робіцца агучка. А галоўнае — зразумець, які змяняецца не толькі настрой, але і сам жанр кіно ад галасоў. Ну, а тое, што «таласамі» паўсталі артысты двух нацыянальных тэатраў — імя Янкі Купалы і Максіма Горкага, а таксама дзве артысткі Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек, надало імпрэзе ашдэнне творчага спаборніцтва. І стала зразумела, што «лялечнікі», хаваючы за шырмай ці за сваіх пераонажаў і імгненна змяняючы свае галасы, ледзь толькі ў руках апынаецца новы герой, працуючы бышчам на некалькіх працах адначасова. Але гэта ўжо крыху іншае «кіно»...

K

Газета КУЛЬТУРА ШТОТДНІВЯЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЧЫНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Раённа-гарадзкі пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Галоўны рэдактар — Ілья Васілевіч СВІРНІК, намеснік галоўнага рэдактара — Вераніка МОІКАВА; адказны сакратар — Юры КАРПЕНКА; рэдактар аддзела: Надзея БУНЦЭВІЧ, Юген РАГІН; адпаведальны рэдакцыі: Дар'я АМІЛЬКОВІЧ, Настася ПАКРАТАВА, Антон РІДАК, Юры ЧАРЫКЕВІЧ; спецыяльныя карэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕУСКІ, Алег КЛІМАУ; карэспандант — Іанна ШАРКО; фотакарэспандант — Сяргей ЖДАНОВІЧ; мастацкі рэдактар — Наталія ОВАД; карыктар — Таціяна ПАШЭНЬКА. Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чыстоўты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавельская ўстанова «КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА». Дырэктар — СЛАВОБІН Ірына Аляксееўна; першы намеснік дырэктара — КРУШЫЦКА Людміла Аляксееўна. Прыёмная: (017) 334 57 41. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чыстоўты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. Аўтары допісаў павядаляюць пра тэрмін, поўнаццо імя і імя на бацьку, паштарны адрас (адрас паштарта, аду выданы, кві і калі выданы паштарта, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рупакі не рэзінуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы. © «Культура», 2019. Наклад 3 607. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 01.03.2019 у 21.15. Замова 954. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП № 02330106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Фенікс супраць Марэны

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)

Спраўды, у якасці ахвярапрынашэння на гэтае свята заўжды ў беларускіх вёсках выраблялі вялікую ды смешную, але адначасова і страшную ляльку з саломы ды ануч, якая ўвасабляла сабой пудзіла Масленіцы. Гэтае самаробнае саламянае стварэнне прыбіралі звычайна ў жаночую вопратку. Затым пудзіла неслі праз усю вёску і, выйшаўшы з паселішча, тапілі ў палонцы ці спальвалі на вялікім вогнішчы. Менавіта так і збіраюцца зрабіць у гэтую суботу ў Азярцы.

Цікава, што ў некаторых вёсках часцяком замест пудзіла вазілі жывую “Масленіцу”. Ёю была прывабна апранутая дзяўчына ці жанчына, або старая ці нават стары. Затым яе вывозілі за сяло і там, са смешкамі і жартамі... не, не спальвалі, натуральна, і не тапілі, а проста вывальвалі ў снег.

— А сама назва “Марэна” (або яе яшчэ называюць “Мара”) — досыць старажытны жаночы міфалагічны персанаж, звязаны з сезоннымі абрадамі памірання і аднаўлення прыроды. Гэта

нешта нахшталт багіні смерці, — кажа Яўген Мікула. — Беларусы верылі, што спальванне пудзіла забяспечвае хуткі надыход лета, добры ўраджай, абароніць паселішча ад павадкаў і пажараў, ад хваробаў і смерці. А дзяўчатам забяспечыць добрае замужжа.

Падчас вясновых гульняў у музеі народнай архітэктуры і побыту запланавана маштабная фальклорная праграма, якая прадоўжыцца зрання і да самага вечара. Наведвальнікаў чакае ўнікальная выстава старажытных прадметаў, з дапамогай якіх нашы продкі выраб-

лялі масла і сыр, выпечка бліноў па старадаўніх рэцэптах, конкурс масленічнай лялькі, майстар-класы па вырабе абярэгаў ды многае іншае.

Адбудуцца таксама выступленні папулярных фальклорных груп, паказы беларускага цянявога тэатра “Вяртэп”

і лялечнага тэатра “Батлейка”, катанне на канях і палёты на моталётлаплане (зразумела, пры добрым надвор’і), дэманстрацыя народных масленічных абрадаў “Пахаванне Дзёда” і “Наведванне бабкі-павітухі”, вясновыя карагоды. А хэдаілерам стане

гурт Recha. Зразумела, не абыдзецца і без традыцыйнай забаўляўкі.

— Сёлета мы пачалі супрацоўніцтва з мінскай фабрыкай “Камунарка”, і яна як партнёр забяспечыла нас каштоўнымі прызмамі (прычым іх багата!), якія будуць вісець на масленічным слупе, — падзяліўся яшчэ адной “фішкай” фэсту Яўген Мікула. — Так што тыя смельчакі, якія захочуць прадэманстраваць свой спрыт і зухаватаць перад шануюнай публікай і залезці на слуп, будуць узаагароджаны абавязкова.

Як дадаў намеснік дырэктара музея, суботня паездка ў Азярцо стане спраўды цікавай і змястоўнай для наведвальнікаў любога веку: ад малага да старога. Балазе, у суботу, акрамя звычайных прыгарадных аўтобусных маршрутаў Мінск — Дубяны і Мінск — Чыкі ды гарадскога аўтобуса нумар 170Э, у музей усіх ахвотных даставіць дадатковы аўтобус 203Э, які будзе кіравацца са станцыі “Паўднёва-Заходняя” з прыпынкамі каля метра “Пятроўшчына” і “Малінаўка”.

Вяртаючыся да надрукаванага

Сустрэча зімы з летам

У адным з мінулых нумароў “К” вядомая фалькларыстка Рэгіна Гамзювіч заклікала работнікаў культуры захоўваць ды адраджаць уласныя, мясцовыя традыцыі зімовых святаў. Пра адну з іх хацелася б распавесці. У вёсцы Нова-Янчына, што на Барысаўшчыне, Грамніцы адзначаюць па-свойму.

Гаспадыні свята — гурт “Суседкі”, які збіраецца пры мясцовым ДOME фальклору вось ужо чвэрць стагоддзя, — паказалі гасцям, як робяцца грамнічныя свечы. Цягам года яны запальваюцца падчас іншых народных святаў: на Дзяды, у Крывыя вечары, на Куцшо. А таксама для ацалення чалавека або падчас знакавых падзеяў у сям’і.

Грамніцы — свята ўшанавання хатняга агню, якое адзначаецца праз сорах дзён пасля зімовага сонцастання, калі новае сонейка ўпершыню

паказвае ўсю сваю моц, і раптам сярод зімы суровае надвор’е мякчэе, а на вуліцы можна пачуць спевы птушак і нават першыя грымоты. Лічыцца, што ў гэты час адбываецца першая сустрэча зімы і лета.

Сучасныя Грамніцы ў Нова-Янчына спалучаюць як звычайнай вёсцы, так і традыцыі, якія прынеслі з сабой дзяўчаты, выхаваныя ў сям’і, і самаробнымі кветкамі, а ў адзін з момантаў свя-

та нежанатага моладзь па падказцы старэйшых падыходзіць да яе і гукае ў комін: “Хачу жаніцца!” ці “Замуж хачу!” Зрабіць гэтак са шчырым сэрцам — нібы данесці сваё пажаданне да нябёсаў.

Яшчэ адзін звычай Нова-Янчына — перадача Грамнічнай свячы — цяпер выконваецца ў

каму жаночая грамада зноў перадаць грамніцу.

Іншыя цікавосткі сёлетніх Нова-Янчынскіх Грамніц — народныя гульні і выстава вясельных ручнікоў, некаторыя з якіх паходзяць з пачатку XX стагоддзя і маюць адметныя мясцовыя рысы. А адна з грамнічных песень, якія выконваюць “Суседкі”, напісана яе ўдзельніцай Нінай Дубень.

Ана СІДАРОВІЧ,
малодшы навуковы супрацоўнік Цэнтра традыцыйнай культуры г. Барысаў
Фота Алены Паўлоўскай

Абеліск на салдацкай магіле — досыць звычайная частка тыповага беларускага краўдвіду. Тым войнаў, што пракаціліся па нашай зямлі, пакідалі па сабе і такія сляды. Многія пахаванні ў нас савецкія салдаты — родам з далёкіх ад Беларусі мясцін, і сваёй дагэтуль шукаючых магілы. Як не даць памяці пра палеглых знікнуць — і зрабіць яе даступнай для ўсіх?

На пачатку года ў інтэрнэце з'явіўся сайт праекта "Ваенныя мемарыялы Беларусі" (belmemorial.by). Яго завадатары ставяць перад сабой мэту стварыць адкрытую базу воінскіх пахаванняў на тэрыторыі нашай краіны, з дапамогай якой кожны здолее адшукаць інфармацыю аб салдатах розных войнаў, якія знайшлі спачын у беларускай зямлі.

АНТОН РУДАК

КАБ НЕ АДСТАВАЦЬ АД СУСЕДЗЯЎ

— Пачалося ўсё ў 2017 годзе, калі я стварыў у Facebook групу, якая называецца "Поиск погибших и пропавших без вести в Великую Отечественную войну", — распавядае ініцыятар стварэння праекта Аляксандр Сніпко. — Такая ідэя прыйшла пасля таго, як да мяне некалькі разоў звярнуліся прадаўнікі пошукавых атрадаў з суседніх краін, якім была патрэбная дапамога ў пошуку сваякоў палеглых салдат. Паступова да групы пачалі далучацца архіўныя супрацоўнікі і іншыя неабаякавыя да гэтай тэмы людзі, і на сёння нас ужо каля 1500 чалавек з амаль трыццаці краін.

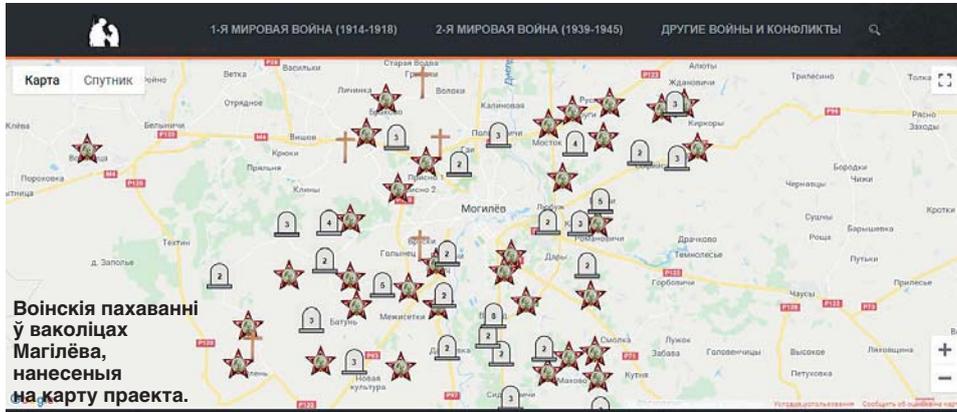
Людзі з розных краёў пачалі звяртацца да нас з просьбай дапамагчы расшукаць месцы пахавання іх родных, якія загінулі на тэрыторыі Беларусі. Мы браліся за пошук, знаходзілі звесткі пра пахаванні і часта сутыкаліся з тым, што інфармацыя абмяжоўваецца ўказаннем на месцазнаходжанне магілы — максімум агульным звышкам помніка. А вось спісы пахаваных, якія пазначаныя на помніках, у адкрытым доступе могуць адсутнічаць. Мы зразумелі, што патрэбна адзіная база вайсковых пахаванняў Беларусі, даступная для агульнага карыстання. Апошнім штуршком да стварэння сайта для мяне было знаёмства з Віктарыяй Ныстрацкай з Кіева, якая даўно і актыўна займаецца пошукам палеглых і часта прасіла мяне аб дапамозе. Яна і звярнула мою ўвагу на тое, што падобныя праекты ўжо існуюць у нашых краінах-суседках.

САЛДАТ ВЯДОМЫ. ЯК ЗНАЙСЦІ МАГІЛУ?

Сёння на сайце змешчаныя звесткі прыкладна пра 670 пахаванняў, і гэтая лічба пастаянна расце: звесткі абнаўляюцца і дадаюцца ледзь ні штодзень. Агульная колькасць вядомых воінскіх пахаванняў у Беларусі — каля васьмі тысяч, з іх каля шасці тысяч — пахаванні салдат Вялікай Айчыннай. Для параўнання — напрыклад, у Аўстрыі такіх пахаванняў налічваецца каля 250 тысяч. То бок, у праекта наперадзе яшчэ багата працы.

З дапамогай пошуку па сайце можна знайсці інфармацыю аб спачыльным пагодле яго прозвішча, а інтэрактыўная карта паказвае геаграфічнае размяшчэнне

Памяць вайны ў віртуальнай прасторы

Тэхнічны бок пытання забяспечыў праграміст Мікіта Шульгін, і ў снежні сайт пачаў працаваць. У каманду праекта ўваходзяць таксама Дзмітрый Антановіч, які займаецца напавуненнем базы пахаванняў, і ўдзельніцы пошукавага атрада "Гвардыя" Юлія Лішчэцкая і Вольга Шабельнік, якія яму ў гэтым дапамагаюць. Праект на сённяшні дзень рэалізуецца цалкам на сродкі валантэраў.

Помнік невядомаму салдату ў вёсцы Шырокае Лідскага раёна Гродзенскай вобласці.

Помнік на брацкай магіле салдат 1-й Польскай дывізіі імя Тадэвуша Касцюкі, якія загінулі ў 1943 годзе ў баях ля вёскі Леніна Горацкага раёна Магілёўскай вобласці.

Нямецкія могілкі Першай сусветнай вайны ў вёсцы Дварчаны Пастаўскага раёна.

пахаванняў і мемарыялаў. Кожнаму з іх адведзена асобная старонка, якая ўтрымлівае інфармацыю аб яго месцазнаходжанні і стане. Дзе гэта магчыма, змешчаныя актуальныя здымкі з выглядам пахавання, а таксама спісы пахаваных і інфармацыя аб іх асобах.

Паралельна з сайтам працягвае дзейнасць і згаданая група ў Фэйсбуку, з якой усё пачыналася. Там кожны ахвочы можа апублікаваць любую інфармацыю, датычную пахаванняў у Беларусі ўдзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны: фотаздымкі салдат, справядныя з экспедыцый, здымкі дакументаў і прадметаў, якія дапамагаюць ідэнтыфікаваць парэштакі палеглых. Таксама можна змясціць запыт аб дапамозе ў пошуку месца пахавання і

знайсці добрыя парадзі і рэкамендацыі на гэты конт.

Адміністратары групы раіць зашкаўленым: перш чым праціць дапамогі ў пошук, варта самастойна высветліць асноўную інфармацыю аб чалавеку, чый лёс вас цікавіць: пажадана ведаць не толькі імя, прозвішча і імя па бацьку, але таксама дату і месца нараджэння, назву ваенкамата, якім ён быў прызваны, воінскае званне, нумар часткі, звесткі аб родных і іх месца пражывання да вайны. Ад паўнаты інфармацыі залежыць эфектыўнасць пошуку.

БАЗА АДКРЫТАЯ ДЛЯ УСІХ

Акрамя пахаванняў Вялікай Айчыннай вайны, каманда праекта плануе за-

ймацца і іншымі воінскімі мемарыяламі, месцамі пахавання ахвяраў Халакосту, мемарыяламі на месцы спаленых нацыстамі вёсак, а таксама воінскімі пахаваннямі Першай сусветнай, Грамадзянскай, Савецка-польскай і нават вайны 1812 года...

Аўтары падкрэсліваюць, што іх мэта — стварыць базу дзенных, якая б утрымлівала звесткі аб усіх салдатах, пахаваных на тэрыторыі Беларусі, незалежна ад іх нацыянальнасці, дзяржаўнай прыналежнасці, палітычных поглядаў і іншых перакананняў. Тым больш, у нашых краях нярэдка выпадакі, калі побач адначасова хавалі прадстаўнікоў розных бакоў канфлікту альбо ўдзельнікаў розных войнаў — асабліва гэты тычыцца Першай сусветнай і Савецка-польскай.

Каманда ўжо робіць канкрэтныя крокі ў кірунку стварэння на базе свайго праекта новай грамадскай арганізацыі. Гэта дазволіць больш актыўна развіваць супрацоўніцтва як з органами ўлады, так і з тымі ініцыятывамі, якія займаюцца аналагічнымі праблемамі ў іншых краінах. Таксама пры арганізацыі будзе створаны свой пошукавы атрад.

Зачнай грамадскага аб'яднання таксама павінен зрабіцца маніторынг стану захаванасці і знешняга выгляду пахаванняў і мемарыялаў. Здараюцца выпадкі, калі помнікі даглядаюць не

наілепшым чынам — напрыклад, пакрываюць фарбай пліты з іменамі пахаваных, і працягваюць іх робіцца немагчыма. Таксама варта звярнуць увагу на выяўленне і ўпарадкаванне воінскіх пахаванняў, не пастаўленых на ўлік — падчас работы ў межах праекта ўжо былі адшуканыя некалькі такіх месцаў.

ДАПАМАГЧЫ МОЖА КОЖНЫ

Важным кірункам работы сайта павінна таксама зрабіцца публікацыя тэкстаў, прысвечаных праблемам воінскіх пахаванняў. Стваральнікі праекта заклікаюць да ўдзелу ў ім краязнаўцаў і аматараў ваеннай гісторыі з усёй краіны. Каманда сайта ўжо плённа супрацоўнічае з упраўленнем Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь па ўвядзенні інфармацыі абаронцаў Айчыны і ахвяраў войнаў, а таксама з пошукавымі клубамі. Вялікую дапамогу аказваюць і простыя энтузіясты, якія дапамагаюць збіраць інфармацыю аб пахаваных.

Істотнай праблемай з'яўляецца таксама ўдакладненне інфармацыі пра пахаваных — падчас пашпартаў запыты нярэдка дапушчаліся памылкі. Здараўся выпадак, калі адзін і той самы чалавек мог быць згаданы на некалькіх помніках, альбо наадварот — калі ў спісы палеглых памылкова трапіў баец, які выжыў. Таму ў перспектыве варта заняцца таксама спраўджваннем інфармацыі, змешчанай у пашпартах пахаванняў.

Вы можаце дапамагчы праекту, нават проста дастаўшы пашпартаўныя здымкі надмагілляў, дзе ўказаныя прозвішчы салдат, пахаваных у вашай мясцовасці. Таксама аўтары сайта з радасцю прымуць дапамогу ў зборы любой інфармацыі па дзеннай тэме — як ад прыватных асобаў, так і ад органаў мясцовай ўлады і ўстановаў адукацыі і культуры тых населеных пунктаў, дзе размешчаныя воінскія пахаванні. На сайце працуе форма для зваротнай сувязі.

Вядзь, невяпдакова праект "Ваенныя мемарыялы Беларусі" з'явіўся акурат у год 75-годдзя вызвалення Беларусі ад нацызму. Збор і абнаўленне інфармацыі аб воінскіх пахаваннях, а таксама клопат аб стане і выглядзе мемарыялаў мусіць зрабіцца адным з найбольш перакананых сведчаньняў таго, што памяць аб палеглых у Беларусі захоўваецца і шануецца. Гэта справа, да якой варта далучацца кожнаму.

Стаўка на тусоўку?

Канцэрт у падтрымку знакамітага беларускага саўндпрадзюсара Андрэя Жукава прайшоў амаль незаўважна. Было прададзена толькі 20 білетаў, выручкі ад якіх хапіла добра калі на арэнду клуба. Адпаведна, не ўдалося зрабіць нават кроку да зацяленай мэты — збору сродкаў на закупку студыйнага абсталявання.

Чаму ж найлепшы, як нярэдка кажуць пра Жукава, беларускі гукарэжысёр запатрабаваў падтрымкі музычнага цэху — і чаму акцыя салідарнасці з ім, ініцыяваная гуртом Drum Ecstasy, практычна правалілася? Можна, гэта час такі, або..?

У АДНЫХ ШЛЁПАНЦАХ

Пра тое, як Андрэй Жукаў патрапіў у “працоўнае рабства” (хаця ў такім значэнні, магчыма, ёсць пэўнае мастацкае перабольшванне) многа пісалася ў айтчыннх СМІ ды інтэр-нэце. А калі хто прапусціў гэтую гісторыю, то коратка нагадаю.

Жукаў — легендарная асоба, гукарэжысёр-фана-тык, саўндпрадзюсар-эстэт, а яшчэ і таленавіты музыкант. Ён запісаў мноства знакавых для беларускай культуры праектаў — ад “Сяброў” да “Ляліса Трубяцкога” (менавіта на ўласнай студыі Жукава ў сярэдзіне 1990-х стваралася прарыўное для “лялісаў” “Ранетое серце”), ад “Троіцы” да “Серебряной свадьбы”, ад “Петли пристрастия” да “Крамбамбулі”. Працаваў з расійскімі зоркамі, многім рабіў аранжыроўкі, ездзіў па гастролях з Ace of Base, павышаў кваліфікацыю ў Лондане... І ў залежнасці ад натхнення можа раскажаць прощмы невяро- годных гісторый са свайго насычанага жыцця. Балазе, розных “прабляў” у ім хапала, бо — па агульным уласным прызнанні — па гэтай частцы Жукаў таксама майстар.

Пару гадоў таму ён прайшоў да высновы, што ў Беларусі яму не хапае працы і няма куды расці прафесійна, а таму адкунуўся на прапано- ву дапамагчы арганізаваць суперсучасную студыю ў Харкаве. Прыклісты ўсё свае тэхнічныя і творчыя таленты і сабраць там прадрыв- емства па стварэнні гуку без перабольшвання сусветнага ўзроўню.

— Студыю я зрабіў і гана- руюся ёю, — распавядае Ан- дрэй. — З вільным задава- леннем займаўся любімай справай, працаваў з найноў- шай тэхнікай, якая каштуе вялікіх грошай, з самімі кру- тымі інжынерамі! І лавіў мо- менты сапраўднага шчасця ў гэтым. Да таго ж, як стваря- лінік песень я вельмі выра- с, бо там былі жорсткія ўмовы па тэрмінах. За тры тыдні я рабіў песню з нуля — сачы- ніў музыку, тэкст, аранжы- роўку, запісаў, майстарыў. Шэсць маіх песень гатовыя!

Але ўрэшце так сталася, што праз паўтара года пра- цы ў Харкаве на сваёй “сту- дыі-мары” Андрэй Жукаў за-

стаўся без грошай, без жылля і без дакументаў. Па ягоных словах, “у адных шлёпанцах” апынуўся на вуліцы ў чужым замежным горадзе, не веда- ючы, куды ісці і што рабіць. А ён жа пры гэтым — яшчэ і ча- лавек з інваліднасцю: не мае абедзвюх рук, якія страціў у выніку няшчаснага выпадку ў сямігадовам узросце, пасля чаго быў апраўлены бацька- мі ў дзіцячы дом.

Мінулай вощенню ладзі- лася ледзь не выратавальная аперацыя, каб знайсці Ан- дрэю прытулак, разабра- ца з дакументамі і ўрэшце вывезці яго ў Беларусь. Да яе падключыліся ўкраінскія і беларускія праваабарон- чыя арганізацыі, структуры ААН, фонды дапамогі інвалі- дам, прэса, юрысты, калегі... Спрычыніўся да гэтага нават лідар “Океана Эльзы” Свя- таслаў Вакарчук. І вось, неза- доўга да Новага года Андрэй пры садзейнічанні Міжна- роднай арганізацыі міграцыі дабраўся ў Мінск, дзе, павод- ле яе правілаў, знаходзіўся ў “сакрэтным месцы”.

Версіі падзей уладальні- каў студыі і самога Жукава розняцца. Хто вінаваты — ці “мажыры з Харкава”, ці спе- цыфічны характар і жыццё- вая летуценнасць Жукава, ці няправільныя дамовы, ці нейкі крымінал — мы раз- бірацца не будзем. Хай хто робяць кампетэнтныя орга- ны — тым болей, якія гэтым цяпер, здаецца, займаюцца.

— Я на пазітывы вынік не разлічваю, — прызнаецца сам Андрэй Жукаў. — Як гаво- рыць дасведчаныя людзі, справа мёртвая.

ДОМА ЛЕПЕЙ

Аднак сёння, калі небясе- пека ўжо прамінула, Андрэй Жукаў ставіцца да харкаўска- га перыяду ў сваім жыцці збо- лымага пазітыву — пэўна, ізноў жа, праз свой характар:

— Нягледзячы на ўсё, не лічу гэтыя паўтара гады для сябе згубленымі. Я пражыў іх цікава, набыў велізарны пра- фесійны досвед. Дый гэта не самая страшная гісторыя ў маім жыцці — дзякуй сябрам і ўсім, хто адкунуўся. У па- раўнанні з тым, як я застаўся без рук і што было пасля гэта- га — увогуле дробязі.

На цяперашні момант яго становішча і сапраўды стабілізавалася. Дакумен- ты адноўленыя, “сакрэтнае месца” заменена на здым-

ною кватэру, з’явілася і пра- ца — канешне, пры дапамозе сяброў.

— Я шчаслівы цяпер быць у Мінску, пачынаю праца- ваць на студыі музыканта Сяргея “Мікі” Навіцкага, якую ён ствараў калісьці для сябе, але прапанаваў мне там “прытулак”, — кажа Андрэй. — Канешне, былі прапановы працаваць і ў Маскве, і ў Піцеры. Але я ўжо болей не хачу звязвацца з незнаёмымі людзьмі. Лепей дома, з тымі, каго ты ведаеш дзясяткі гадоў.

Моцна дапамаглі і гра- шыма, і сувязямі музыканты Рот Моне, імгненна адкуну- ўўся прадзюсар Яўген Кал- мыкоў.

— Шчыры яму дзякуй за тое, што ён адразу дапамог заказамі, — кажа Андрэй. — Вось цяпер, да прыкладу, зроблена ўжо шэсць песень для яго артыста Сіропа. Пішу гурт Flat, вельмі цікава мне з фальклёмнай групай Guda. Галоўнае, каб была праца. А тэхніку будзем збіраць.

У адказ на пытанне, ці не думае ён паўтарыць харкаў- скі досвед і стварыць студыю высокага ўзроўню ўжо ў Мін- ску, Андрэй хіба скептычна пасміхаецца:

— У праект у Харкаве ўкладваліся мільёны долараў. Мы рабілі аналагава-лічба-

вую студыю, і там моцна па- цягнула менавіта аналагава- кампанента. Скажам, якісьці прыбор 1953 года выпуску каштуе дзесці тысяч дала- раў, а іх трэба з дзясятка! У Беларусі пра такія грошы на- вят гаворка не ідзе. Хаця ў нас увогуле, лічу, няма студый, адпаведных сучасным патра- баванням: узровень ледзь не аматарскі! Нават калі ёсць да- рэгае абсталяванне, яго або састарэла, або няправільна сабранае, скамутаванае... Та- му я стаўлю за мэту проста вярнуцца на добры прафесійны ўзровень. Пагадоў, студыя — гэта не месца, а саўндпра- дзюсар.

ХТО ДАПАМОЖА?

Вяртаючыся ў Мінск, Жукаў пакінуў ва Украіне сваю ўласную тэхніку, якую ён вывез з Беларусі, калі пе- раязджаў “усур’ез і надойта”. Каб працаваць і зарабляць на жыццё, гукарэжысёру цяпер патрэбнае прафесійна- е абсталяванне. Менавіта дзеля збору сродкаў на яго набыццё група Drum Ecstasy і арганізавала свой добра- чынны канцэрт. У імпрэзе прыняла ўдзел яшчэ адна культура персана — па- эт Дзмітрый Строаў, які на пачатку 1990-х разам з Андрэем Жукавым пачынаў

ажыўляць мінскі фестываль- ны рух. І ў выніку — 20 прада- дзеных білетаў.

— 13 самых дарагіх квіт- коў, набытых праз інтэр- нэт — гэта, магу меркаваць, людзі з-за мяжы з фрэнд- стужкі маёй жонкі. З іх на- вят ніхто не прайшоў на канцэрт: чыстая “акцыя са- лідарнасці”, — распавядае Філіп Чмыр.

І тут ёсць падставы па- разважаць, у чым прычына такой абьякавасці. У нейкіх арганізацыйных хібах — або менавіта ў браку салідарнас- ці сярод нашай музычнай су- польнасці? Насамрэч, нават не ўдаецца прыгадаць, калі б у музыканцкім асяроддзі ла- дзілі нешта добрачыннае для жывого калектыву. Можна, гэта якая і была першая спроба? Аднак, як можна зрабіць вы- снову, няўдалая.

Філіп Чмыр не хавае лёг- кага расчаравання:

— Я рабіў стаўку на ту- соўку, на людзей, блізкіх да музычнага свету. Натураль- на, не надта разлічваю, што на канцэрт прыйдуць му- зыканты і прынесуць свае грошы. Аднак спадзяваўся, што яны дапамогуць інфар- мацыйнай падтрымкай, неабьякавасцю, розгала- ваюць. Многім дзеем пісаў асабіста з просьбай хоць бы ропост зрабіць. Нават гэтага

яны не здалелі! Хіба толькі Лывон Вольскі адкунуўся, хаця ў яго ў свой час былі не самыя простыя адносіны з Жукавым. Дык і што, маё знаёмства з Андрэем наогул пачыналася з бойкі. А Drum Ecstasy ён называў крывава- кімі (смеіцца).

Тым не меней, Філіп Чмыр практычна ад самага пачатку прымаў чынны ўдзел у “выратаванні” Андрэя Жу- кава. На пытанне, чаму лідар “бубначоў” так рупліва пра- лёс іншага чалавека, адказ прагучаў вельмі просты:

— Не кажучы пра дзясці- кі гадоў знаёмства і сумеснай працы, мы яго вельмі цнім як спецыяліста, яго генія, як абсалютна вар’яцкага фа- ната сваёй справы. А гэта ж не толькі музыка, але яшчэ і фізіка, чыстая інжынерія, з чым у беларускіх студыях зусім слаба. Па шчасліва, я шчаслівы, што яго выгналі з Харкава, бо ў Беларусі ён та- кі адзін, і здавалася, мы ўжо назаўсёды страцім гэтага ўні- кума. Тое, што ўмее ён, болей не ўмее ніхто! Так, як Drum Ecstasy гучыць у залісе Жука- ва, мы нідзе больш гучаць не будзем!

Таму Філіп абяцае пра- цягваць сваю кампанію салі- дарнасці і для набыцця не- абходнай для гукарэжысёра тэхнікі плануе звярнуцца па дапамогу да бізнес-структу- раў.

— Дарчы, карысная інфармацыя для беларускіх музыкантаў, — кажа ён. — Мы прапанавалі бясплатна для дзясці калектываў ці артыстаў звесці і зрабіць май- старынг іх песні ў такога пра- фесіянала, як Жукаў. Пакуль шансам скарысталіся толькі дзве групы, так што звяртай- цесья. Лепей ніхто не зробіць!

Хочаша спадзявацца, гіс- торыя з Андрэем Жукавым будзе мець шчаслівы фінал. Наша краіна не згубіць спе- цыяліста высокага ўзроўню, і ў Мінску з’явіцца яшчэ ад- на студыя з якасным гукам. Можна парадавацца, што ў гэтага чалавека ў складе- ным момант яго жыцця ўсё ж знайшлося некалькі ўдзяч- ных калектываў, якія не кінулі ў бядзе.

Але што наконт салідар- насці прафесійнай грамады? Правільна яе не атрымала- ся — ужо ў чарговы раз, бо здараліся ж і раней выпадкі, калі нехта марна чакаў пад- трымкі. Так, жыццё ва ўсіх няпростасе, кожны выжывае як можа. Плякаць па памер- лых мы яшчэ зольныя, а вось дапамагчы жывым кале- кам — няхай гэта іншы? Ды, як кажучы, нехта не час такі — гэта мы такія.

Надзея КВДРЭЙКА
Фота прадастаўлена
Міжнароднай
арганізацыяй міграцыі.

Уладзімір Ткачэнка: “Гэта былі гады захаплення...”

Гэты музыкант прыйшоў у “Песняры” тады, калі ансамбль перажываў, напэўна, другую пару свайго росквіту: ён усё яшчэ пастаўляў на эстраду адзін новы хіт за адным, пры гэтым паралельна ажыццяўляючы пастаноўкі рок-опера. А пакінуў яго гэты грандыёзны гітарыст у тыя гады, калі на творчым гарызонце калектыву, магчыма, з’явіліся першыя навалічныя аблогі. Ужо не адно дзесяцігоддзе сэрца Уладзіміра ТКАЧЭНКИ належыць Нацыянальнаму акадэмічнаму канцэртнаму аркестру Беларусі, але працягвае яно біцца і там — у часы працы артыста ў легендарным савецкім і беларускім ансамблі...

Алег КЛІМАЎ / Фота аўтара

ПЕРАХАПІЛІ У РАЙСКАГА

— Ты ж патрапіў у “Песняры” найпрост з кансерваторскай лавы...

— У студзені 1977-га, а ў траўні таго ж года я павінен быў выпускацца. І да заканчэння навучання ўжо на ўсю моц гастралюваў — адпаведна, на ўсю моц прагульваючы заняткі. А пачуўшы яшчэ “Лявонаў”, ужо талы стаў марыць трапіць да іх. У тым жа годзе, дарэчы, упершыню ўзяў у руку электрагітару — музычную школу я ж сканчаў па класе скрыпкі, па ёй жа потым і ў кансерваторыі вучыўся. І гітару я ўзяў, па вялікім рахунку, знаходзячыся пад уплывам Мулявіна — у Саюзе ў той час так смачна ды ярка ніхто на гэтым электраінструменце не граў. Ды і пасля таксама. Дзіўна, як самародка вырас у гітарыста, лічу, сусветнага ўзроўню. Прычым гэта ж быў тыповы рок-музыкант, лідар рок-калектыву — ён спяваў і сам сабе акампанываў.

— Наколькі я ведаю, Уладзімір Георгіевіч запрасіў цябе ў ансамбль пасля праслухоўвання ў рэстаране, дзе ты падпрацоўваў.

— Ну так. Я павінен быў размеркавацца ў канцэртна-эстрадны аркестр Беларускага тэлебачання і раліё — да Райскага. Ужо прайшоў праслухоўванне ў яго, у мяне першы запіс у працоўнай кніжцы — аб працы ў гэтым калектыве: адзін месяц, у снежні 1976-га. Але “Песняры” перахапілі, і толькі праз шмат гадоў я зразумеў, як правільнаўдзіў Барыса Іпалітавіча... А Мулявін, Місевич і гукарэжысёр Толя Шчолакаў спецыяльна прыйшлі паслухаць мяне ў мініскі рэстаран “Папараць-кветка”. Валодзько пра маю персону расказаў наш агульны знаёмы Алік Валачынскі — будучы вядомы калекцыянер жывяпісу і бізнесмен.

Мулявіна прывабіла тое, што ў маёй асобе ён адразу атрымліваў бы і гітарыста, і

скрыпача, і аранжыроўшчыка. А такі “шматстаночнік” яму і быў патрэбны. У той час ён вырашаў умацаваць, насыціць інструментальную частку “Песняроў” — і пад уражаннем, мабыць, ад першай паездкі ў ЗША, і на хвалі моды ва ўсім свеце на рок-опера, і пасля выпуску “Песні пра долю”, і напярэдні канкрэтнай працы над “Гусяляром”. Тады ў ансамбль амаль у адзін час прыйшлі шмат духавых — Актэй Айвазаў, Слава Міхнович і Валера Дайнека, які, да таго ж, яшчэ і спяваў, пазней — Жэня Поздышаў. Плюс перкусіяніст Марк Шмелькін.

Я сыраў сваё, падсеў да іх за столік, і Мулявін сказаў: “Хочаш у нас працаваць — прыходзь 3 студзеня рэпетаваць”. Прыйшоў — і адразу ўзяўся за “Гусяляра”.

— Мулявін некалькі асабліва вылучаў “кансерваторскіх” — удзельнікаў “Песняроў” з вышэйшай музычнай адукацыяй? Бо стварыўся ж ансамбль пераважна людзьмі, якіх выславіў Уладзіслаў Місевич, неданавучанымі. Хай потым яны прафесіяналізм і “нахапалі”...

— Ён “дараваў” нам гэтую адукацыю. Маўляў, пацергім. Мулявін выбіраў музыкантаў не зважаючы на тое, ці ёсць у іх за плячымі “кансерва”, ці не. Зыходзіў з іх патрэбнасці, умання, жадання... выхаванасці ў плане музыцы. Разумееш мяне?

— Так. Я чуў, што “кансерваторскія” не вельмі любілі выконваць, напрыклад, “Волагду”. Занадта прымітыўнай ім здавалася песня...

— І не толькі нам. З тых часоў, як яе пачалі выконваць, яна шмат каму ў ансамблі ўжо надакучыла. І шмат “выпалконых” гледачоў на канцэрты прыводзіла. Але даводзілася ў ёй мірыцца. Таму што, напэўна, як мінімум палова залы прыходзіла на яе і ёй падобныя.

— Пытанне якое з сувязі з гэтым тваім пасажам. Ці разумела публіка геній “Пес-

няроў”? Або захаплялася імі павярхоўна, успрымаючы адны шлягеры?

— У сваёй асноўнай масе людзі так і не зразумелі, што гэта такое было — “Песняры”. У першую чаргу яны ўспрымаліся як выканаўцы “Волагды”, “Белоруссии” ці “Белавежскай пушчы”. Сярэднястатыстычны гледач, на жаль, так і не змог належна ацаніць усю палітру творчасці ансамбля, абмежаваны быў “рамакамі” — хітовымі песнямі. Але і нашы рок-опера годна прымаліся. Я ж выдатна памятаю, як у зале рэагавалі, да прыкладу, на Улада Місевича ў ролях Гора і Зімы ў “Песні пра долю”, які здэкаваўся з Мужыка-Кашапаравы. Гэта было сапраўднае суперажыванне, шчырая, дзіцячая рэакцыя на несправядлівасць.

І такое стаўленне — чыстае, трапяткое — было да ўсёй нашай працы ў цэлым. Але чакалі ў зале ўсё роўна хіты. Іншая справа, што “песняроўскія” хіты былі не раўня сённяшнім. Так, гэта быў лёгкі жанр, ВІА, як хтосьці мог бы сказаць — абрэвіатура, дарчы, мной не навясная. Але пры гэтым — якасць і прафесіяналізм.

І тое, што нас лічылі гэтым самым ВІА — адным з многіх савецкіх, нягледзячы на рок-опера, праграмы абрадавых песень, “Ванька-встанка”, “Вясёлыя жабра-

кі” або “Праз усю вайну” — і было крыўдна.

ШТО НІ ІМЯ, ТО ВЕЛІЧЫНЯ

— У якіх эмацыйных фарбах ты апісаў бы сваё знаходжанне ў складзе “Песняроў”?

— Захапленне! Хацелася горы пераварочваць, тварыць і тварыць. У столькіх гарадах і краінах мы пабывалі з канцэртамі! Здавалася, што

— Я спрабаваў уносіць у яго струмень сучаснасці. “Песняры”, будучы флагаманам савецкай папулярнай музыкі, як я лічыў, ні ў якім разе не павінны былі адставіць і ад тагачасных актуальных сусветных тэндэнцый, укараняючы іх у сваю творчасць — прычым не слепа капіруючы, а праз уласную прызму. І апырэджваў у гэтым сэнсе савецкую — ужыў тут яшчэ адно гэтак нялюбам мною слова — эстраду.

“Для мяне было б страшным відовішчам, калі б “Песняры” гралі ў якім-небудзь клубе толькі свай рэпертуар 1970 — 1980-х гадоў.”

так будзе заўсёды. Але ўсё праходзіць...

— А калі казаць з прафесійнага пункту гледжання, то тыя гады ў гісторыі ансамбля — гэта...?

— І ў тыя гады, і ва ўсё іншыя, аж да таго, як здарыўся крызіс у яго біяграфіі, гэта быў найлепшы калектыв Савецкага Саюза ў сваёй намінацыі. Нават калі браць пасоўку музыкантаў ансамбля, то па зорнасці роўных яму ў той краіне не існавала: што ні імя, то велічыня!

— За што велічыня Ткачэнка яшчэ адказаў у ансамблі?

— Ёсць, што ўспомніць. Аранжыроўку “Кожнага чавёртага”, напрыклад, я напісаў у Маскве, у гасцінічным нумары. Прычым у апошнім куплеце поліфанічных спалучэнняў галасоў спачатку не было. Мы паспявалі, я адчуваю, што часогосці не хапае, ну і прыдумалі вось так. Наогул, шмат аранжыровак складалася падчас гастроляў.

“ДЗЕЦІ” НАС СТАЛІ З’ЯДАЦЬ

— З “Песняроў” ты пайшоў у 1985-м...

— Праз шэраг прычын. Калі б я быў здаровы ў той час, напэўна, не пайшоў бы. Але ў мяне чатыры дыскі зрушыліся ў пазваночніку, больш за дзесяць хвілін я на сцэне стаяць не мог. А сядзець мог толькі скрыўшыся — рука да падлогі даставала. Не да песень талы стала. Але калі б мяне ўсё ў “Песнярах” задалавыла, я б узяў тайм-аўт на нейкі тэрмін, а потым вярнуўся. А мне не падабалася праграма на вершы Маякоўскага, не хацеў я яе рабіць. Можна, і не меў рацыі, таму што гледачы яе, агулам, прынялі. Можна і не так, як папярэднія канцэртныя праекты, але папулярнасцю яна карысталася.

Песні нам сталі давацца цяжэй. Я ж лічу, што менавіта “Песняры” былі прадвеснікамі савецкіх рок-гуртоў — і па іх гітарным гуку, і па ярка выяўленай рытм-секцыі, і нават па іміджы. А тут нашы “дзецці” сталі нас паволі “з’ядаць” — і найперш таму, што іх рэпертуар шмат у чым складалі песні, які талы называлася, вострасацыяльнай накіраванасці, якія былі запарабаваны публікай. А ў “Песняроў” жа лірыка зусім іншай уласцівасці. Ад якой, верагодна, гледачы стаміліся — наколькі б высокая яна ні была. Гэта значыць, канкурэнцыя мы сталі трохі прайграваць. І пошук сябе вось у гэтым — у новым часе, у новым гуку, у новых тэкстах — “Песнярам” стаў давацца нялёгка. Ну не маглі ж мы выкарыстоўваць тую ж музычную зброю, што і канкурэнты! Такую “зброду” публіка дакладна ансамблем не даравала. Ды і не пайшоў бы на гэта Мулявін.

— А ці запрашаў ён цябе вярнуцца, калі з тваім здароўем усё наладзілася?

— На адну песню. Як скрыпача. Запрашаў праз Кацікава. Трэба было сыграць адну вельмі складаную танальнасць. Я, як мог, гэта зрабіў — з цяжкасцю. Валодзь-

дзю не спадабалася, і ён звярнуўся па дапамогу да іншага музыканта. Але той наогул нічога не сыграў... Можна, калі б я сам праваў ініцыятыву, Мулявін бы мяне ўзяў назад, але я ў адну і тую ж ваду не захачаў уваходзіць двойчы. Зрэшты, хлупу. Калі канфлікт паміж Мулявіным і некаторымі "песнярамі" быў у самым разгары, абмяркоўваўся варыянт аднаўлення працы на чале з Валодзем, я гатовы быў у яе ўліцца. Але далей размоў справа тады не пайшла.

— Нешта "выгарала"?

— Думаю, так. Ва ўсякім выпадку, у Мулявіна ідэі былі, як мне здаецца. Ші з'явілі б мы захавашча да сённяшняга дня?.. Цяжка сказаць. Працуюць жа цяпер гурты, якім па пяцьдзсят з гакам гадоў. Тут гадоўнае ў чым? Калі артыст паважае сябе і публіку, ён раз за разам веласіпед не вынаходзіць, а робіць сапраўды нешта новае. Для мяне было б страшным відовішчам, калі б "Песняры" гралі ў якім-небудзь клубе толькі свой рэпертуар 1970—1980-х гадоў.

— А што вынайшлі "Песняры" і асабіста Мулявін?

— Валодзя вынайшаў свой стыль "Песняроў". Асаблівасці яго заключаюцца ў вакальнай манеры, калі галасоў у песні шмат, калі яны не проста спяваюць, а як бы акампануюць, замяняюць сабой інструменты. У такой манеры практычна няма блузавых нот — гэта чыста славянскае гуказадабыванне, заснаванае на пэўных мелізмах, інтанаванні. Карані іх — у традыцыйнай песеннай культуры славян. У выпадку "Песняроў" — у беларускай культуры. І яна ж ляжыць у інструментальным падмурку ансамбля — прычым не толькі яго апрацовак народных песень. У 1976-м, падчас першых гастроліў па ЗША, гэты стыль адразу ж вызначылі як кантры-рок.

— Як, на твой погляд, маглі б быць адзначана 50-годдзе "Песняроў"?

— Можна, да месца прыйшла б мая 45-хвілінная "Сімфонія "Песняры" — кароценькія меладыйныя ўрыўкі песень ансамбля, якія складваюцца ў апавяданне пра яго. Яна прагучала ў студзені ў Белдзяржфілармоніі ў выкананні аркестра Olympia Classic. Я яе напісаў яшчэ ў 1998 годзе, і з таго часу яна выконвалася толькі некалькі разоў аркестрам Фінберга.

Калі ж паклічуць пайдзельнічаць у нейкім зборным канцэрце — не адмоўлюся, вядома. "Песняры" — гэта жамчужына і савецкай, і беларускай папулярнай музыкі, з'ява, шмат у чым недаацэненая. Гэта мае выдатнае мінулае, поўная захаплення маладосць. І радасць, і смутак, і ўсё, усё, усё... Я часта думаю пра тое, як жа нам усім пашанцавала, што тыя "Песняры" былі, што быў такі чалавек — Уладзімір Георгіевіч Мулявін...

Аскепкі "ПлаСтформы"

Сёлетняя "ПлаСтформа" атрымалася да пярэстасці разнастайнай. Пашырыліся стылістычныя межы (у прыватнасці, у іх быў уключаны арт-перформанс) і геаграфія ўдзельнікаў. Куды больш насычанай стала дадатковая праграма, разлічаная не на глядачоў, а на удзельнікаў працэсу. Маладая менеджарская каманда значна разгрукіла нястомнага рупліўца Вячаслава Іназемцава, які раней мусіў завіхацца больш за ўсіх.

У той самы час, чамусьці ў форуме не ўзялі ўдзел яго заўсёднікі, уключна з родапачынальнікам — знакамітым тэатрам InZhest. Таму казашь пра адлюстраванне зрэзу айчыннага пластычнага і эксперыментальнага тэатру гэтым разам не выпала. Затое ўдзельніцы глядачы сталі сведкамі цэлага россыпу яркіх і захапляльных імгненняў — асобных фрагментаў арт-працэсу, прычым не толькі беларускага, але і сусветнага.

Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Беларусь на форуме прадставіў незалежны праект "Паміж прастым і складаным", для якога харэограф і танцоўшчыца Scvo's dance company Валерыя Хрыпач сабрала артыстаў розных тэатраў. Сваю задуму патлумачыла так: "Назাপашу непакой пра лішняе ў жыцці, недахоп часу і праблему выбару і буду доўга танчыць пра гэта ў сне, падаючы з ложка".

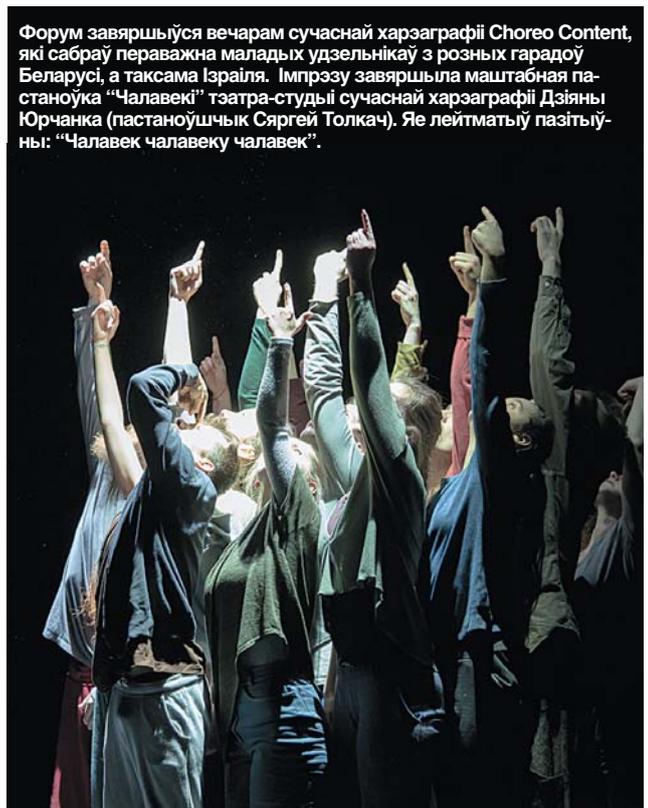
Адным з хэдлайнераў форуму стаў вядомы пластычны тэатр з Санкт-Пецярбурга OddDance. Спектакль "Чалавек па імені...", прысвечаны Льюісу Кэралу — гэта зусім не чарговая інсцэніроўка "Алісы", а спроба адлюстраваньня унутраны стан яе аўтара, прычым ужо ў стальым веку. Аснова драматургіі — кроккія стасункі аўтара і яго твора.

Аўстрыйская калабарацыя Кампаніі Эдзіты Браўн і танцоркі Ірыс Хайцынгер паказала паўнаватарскі монаспектакль "Паўла" з дакладнай драматургіяй, выдатнай сцэнаграфіяй і добрай музыкай. Геранія, заціснутая ў вузкі свет прадметаў і абставінаў, імкнецца "быць сама сабою, чалавекам сярод машын. Жыццём сярод безжыццёвых матэрыялаў".

Удзельніца з Кітаю Нга Ман Чзанг прапанавала нумар "Пустое крэсла". У яе пластыцы — механістычнасць цяперашняга існавання чалавека ва ўмовах сучаснага мегаполіса. Выкарыстоўваючы мінімалістычныя сродкі — па сутнасці толькі цела і голас — выканаўца здолела стварыць пераканаўчы мастацкі твор.

Форум завяршыўся вечарам сучаснай харэаграфіі Choreo Content, які сабраў пераважна маладых удзельнікаў з розных гарадоў Беларусі, а таксама Ізраіля. Імпрэзу завяршыла маштабная пастаноўка "Чалавекі" тэатра-студыі сучаснай харэаграфіі Дзіяны Юрчанка (пастаноўшчык Сяргей Толкач). Яе лейтматыў пазітывы: "Чалавек чалавеку чалавек".

Ціхая “Драма” не для ўсіх

У адным са сваіх твораў Альгерд Бахарэвіч пісаў, што жыццё кожнага чалавека — ужо самакаштоўная крыніца для гісторыі. Гэтыя словы пісьменніка ты прыгадваеш, гледзячы кінаальманах “Драма” Мікіты Лаўрэцкага. Аляксея Свірскага і Юлію Шатун. Тры беларускія рэжысёры распавядаюць пра свае персанальныя “ціхія” драмы.

“19, 20 і 22 лістапада Мікіты Лаўрэцкага.”

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

АДНА ЗЛАМАНАЯ КАНАПА НА ДВАІХ

Канцэптуальная рамка — некалькі дзён з жыцця аўтараў. Амаль што дзёнік, які выдасца без прыўкрасаў. У гэтым “пісьме” рэжысёры дапамагаюць адзін аднаму ў стварэнні наваг, працуючы на фільмах калег у якасці апэратараў ці гукааператараў.

“Акварэльная” навага Аляксея Свірскага.

“19, 20 і 22 лістапада” Мікіта Лаўрэцкага. Раніца звычайнага дня. Раніца звычайнага дня. Раніца звычайнага дня. Ты можаш уступіць, што магла б казаць у мінулы момант? — Мікіта звяртаецца да сваёй дзівочыня Волі, стончы перад разабраным ложкам. “Што ты сядзіш тут, чытаеш зноў інтэрнэт”, — адказвае Волга. Гэта невялікая прэлюдыя, якая дзе нават магчыма агульшэ пачатак гульні. І наступны кадр — Мікіта ляжыць на тым самым ложку, шосьці чытаючы ў мабільнага, а Волга намагачыцца яго падняць і “сабраць” на працу.

Фільм Юліі Шатуны распачынаецца са сцены ў прываказальным кафе.

Кіно пачалося. Яго плынь мала чым адрозніваецца ад жыццёвай звычайнасці. Дыялогі і сцены, у якіх шмат лодзей могуць пазнаць сваёй пачатак дня. Спрэчкі, лёгкія жарты... Але праз размовы мы бачымся, што ў гэтым стасунку не ўсё выдатна. Мікіта паграбуе ўяві, капрызнічае, дзеціцца плагамі, выказвае сумневы. Волга ўсё гэтак часам міладоўна трымае, прабачуе надырліва і пазнаючы свайго хлопца. Ад коліч фразав да папалнаўка і вышчотных слоў — усюго нічога. Гэта гісторыя пары, якая жыве ў каханні — і адначасова ў назіпааных крыўдах адзін на аднаго.

ФАНТОМНЫЯ БОЛІ

Аляксей Свірскі ў сваёй наваге “28 лістапада — 3 снежня” таксама даследуе тэму паразумнення. Персаннаж гісторыі пазнаючы адно штурмак: дзівочына Юлія, якая знаходзіцца за мяжой, і Аляксей, што спрабуе выбуваць з ёй стасункі на дыстанцы. Стужка хочацца называць акаварэльнай, бо ў ёй шмат неба, валодных колераў, гарадаскога асрэдку, агнёў. Гісторыя лезьдулоўліваецца, ды настрой — больш празрысты, чым у працы Мікіты Лаўрэцкага. Сама тут — натуральна ад жыцця, яго непавялічана, яго непавялічана, але жыва ў каханні — і адначасова ў назіпааных крыўдах адзін на аднаго.

ДЫЛЕМА ПА ДАСТАЕЎСКАМУ

Фільм Юліі Шатуны “28 лістапада і 1 снежня” на кантрысе з лірычна-ірынічнай замалёўкай Аляксея Свірскага выглядае творам “чыжаклеткам”. У тым сэнсе, што аўтар, не робячы раверансэў у бок гледацка, здымае асабліва рэзкім упрышчэння кіно — менавіта яго пражываньня, а не спыжываньня ўпрыскуе з поп-корнам. Ад такой прэпановы ў кагосьці можа з’явіцца “нестраванне”, але мужнасці і вопіўаўркі прэба

перашкаджае ажыццэўленню запаветнай мары? Што першаснае: ты ці твой асрэдок? Гэтыя пытанні акультуна сёння для чалавека кожнай творчай прафесіі. У кантэксце гэтай асрэдка, аднаго ўжо нашай выглядае і шпалер герані да сваёй кватэры. “Добрую дарогу даюмо” ў ватароўным святле можна трактаваць і як непавялічана, з якой даводзіцца мірыцца, каб арандаваць у Мінску годную кватэру, і як шпалер у жыцці, які варта менавіта прайсці, а не праехаць. Як частку штодзённага жыцця герані, якую яна напачуе адна прадстаўніца пераважна мужчынскай прафесіі — рэжысёр Ганна Маторная. Гэта драма, якая выглядае сапраўды надзейнай: як зрабіць свой уласны жыццёвы праект апытальным для себе і блізка? Як не зрабіць сваёму прывязанню? Як знайсці прыгажосць у звычайным?

Аўтары альманаха не пацкавалі гледаць: 30-хвілінная размова на фоне прыгожых вэжу на Прываказальнай плошчы ўспрымаецца як з дэясіткам асрэдку. На сцэну, упрыгажанае каліграфічна для раздзялення сцэнаў, мову кіно. Правакатыўна, няарудную і адпачасова простую. Нават выкарыстанне “рабочых” момантаў, калі ў герою наваг гучыць фразы кітаўца: “Чаму змяніўся апэратар?”, “парушана жыццёвы прастору дзённыя”, — свядомы хол. (Такі прымем, скажам, выкарыстоўвалі акцёры тэатра Окскара Каршуноўска ў “Чайка”), у кульмінацыйны момант іра “выходзяць” з сваіх персанажкаў. Дзе тая мова, якая дазваляе гледаць назваць тое, што ён бачыць на экране, у кіно? Наколькі пераканаўчы стануць для яго драмы маладых рэжысёраў, якія ствараюцца на базе іх уласных жыццяў?

“Драма”, вынаходзячы сваё слова, абпаіраецца на мову “мамбікорна”: сучасныя медыя, культурныя коды, спалучэнне дакументальнасці і правага кіно. Аднак, уласна, драма самай “Драмы” ў тым, што ледзярыгачы, пачынаючы, у трыма сэнсе інавацыя, і пры гэтым аўтару і даччыніні да саміх себе адкрывае не кожнаму. І ў не запалта даўдэа самі аўтары зашлі ў свым, безумоўна, творчым, але правакатыўным нефарматыва.

Прызаць, адказы на многія пытанні тут завісяць у паветры. Але ў думою пра гэтак кіно ўжо другі тыдзень. Што вагнесьці: захаваш творчую свабоду ды перабываць выдалковыя заробкі, або мець стабільную працу, што забірае твой час і

Р.С. Убачыць “Драму” ў бліжэйшы час можна будзе ў рамках Міжнароднага фестывалю Cinema Perpetuum Mobile, які дзе старт 30 сакавіка.

Дырыжор Марына Трацякова справіла сваё 50-годдзе не адной урачыстай вечарынай, а цэлым шэрагам крэатыўных праектаў. І дапамагі ёй у гэтым тэа калектывы, дзе яна працуе: Беларускае дзяржаўнае акадэмічнае музычнае тэатр і Музычная капэла “Санорус”.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Хары народзіны дырыжора прыпадаюць на 21 лютага, а юбілейны маршфон стартуваў 23-га. Бышчам у пацверджанне, што дырыжор — абаронца аркестра. Такая дата была абрана невыпадкова: у гэты дзень нарадзілася яшчэ адна прадстаўніца пераважна мужчынскай прафесіі — рэжысёр Ганна Маторная. Гэта драма, якая выглядае сапраўды надзейнай: як зрабіць свой уласны жыццёвы праект апытальным для себе і блізка? Як не зрабіць сваёму прывязанню? Як знайсці прыгажосць у звычайным?

Назва інтрыгавала: “Трацякоўская галерэя прадстаўляе калекцыю ідэй, створызаў, хтоў, імёнаў...” Усё спраўдзілася! Пры складанні праграмы выбаран было з чаго: агулам Трацякова падрыхтавала і правяла больш за сотню канцэртаў і спектакляў, супрацоўнічала больш як з дзясіткам аркестраў. На сцэну, упрыгажанае каліграфічна для раздзялення сцэнаў, мову кіно. Правакатыўна, няарудную і адпачасова простую. Нават выкарыстанне “рабочых” момантаў, калі ў герою наваг гучыць фразы кітаўца: “Чаму змяніўся апэратар?”, “парушана жыццёвы прастору дзённыя”, — свядомы хол. (Такі прымем, скажам, выкарыстоўвалі акцёры тэатра Окскара Каршуноўска ў “Чайка”), у кульмінацыйны момант іра “выходзяць” з сваіх персанажкаў. Дзе тая мова, якая дазваляе гледаць назваць тое, што ён бачыць на экране, у кіно? Наколькі пераканаўчы стануць для яго драмы маладых рэжысёраў, якія ствараюцца на базе іх уласных жыццяў?

У першым аддзелены юбілейка і сапраўды дырыжорава. Прычым творы былі розных жанраў і стыляў — ад акадэмічнай плыні да кінамузыкі, а сапраўды выключна інструментальнасці, у тым луж півніст Ілія Пітэроў, запропанна з іншых калектываў трыбч Максім Шкулава, трамбаніст Ге-

У Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы да 6 сакавіка можна наведваць выставу мастацкай фатаграфіі “Дрэвы, якія памятаюць Альберт Цяхановіч прапанаў пераасэнсавач жыццё і творчасць беларускага класіка праз фотаздымкі яго родных мясцін.”

“Драма”, вынаходзячы сваё слова, абпаіраецца на мову “мамбікорна”: сучасныя медыя, культурныя коды, спалучэнне дакументальнасці і правага кіно. Аднак, уласна, драма самай “Драмы” ў тым, што ледзярыгачы, пачынаючы, у трыма сэнсе інавацыя, і пры гэтым аўтару і даччыніні да саміх себе адкрывае не кожнаму. І ў не запалта даўдэа самі аўтары зашлі ў свым, безумоўна, творчым, але правакатыўным нефарматыва.

Ганна ШАРКО / Фота Верані ВЕЛЬБ

Альберт Цяхановіч пачаў супрацоўнічаць з музеем у 1995 годзе, калі яго запрацілі пазымаць Вязьнуку. Аднак потым, як прызнаецца сам фатаграф, ён пачаў бачыць там штосьці большае за прадметы побыту і ландшафты, якія акружалі паэта.

Дырыжор Марына Трацякова.

Добра быць Марынай!

Музычная капэла “Санорус”.

У першым аддзелены юбілейка дырыжорава, у другім — спявала танчыла.

надзея Гранчухін. Уразіла “Лібертана” П’янолы, выраснае як жарны падрыцак, паміж вялічэцкім (Аляксей Афанасьеў) і скрыпкай (Ала Жытан). Соіпа Свірылава “Час, наперад!”, адуць усе ведаючы хіба некалькі тактаў, у іх савецкія часы былі застаўкай да тэлевінаў, прагучыла цалкам. Знаходжанне аркестра на сцэне не перашкаджае паказу двух разгорнутых фрагментаў з балета

Алега Хадоскі “Тытанік”: тандуіроўчы не “патаўні” сюрды аркестрантаў.

Яшчэ больш неспадзявана ўзнікла пасля антракту, Марына спявала і танчыла, быўшы даказваючы, што кіраўнік павінен умець усё. Месяца ж па пультым займаў частей іншыя: Мікалай Калыдка, у якога яна вучылася ў Акадэміі музыкі, Аляксандр Сасноўскі, які прапанаваў ёй зваць зляр-

кіраўнік павінен умець усё. Месяца ж па пультым займаў частей іншыя: Мікалай Калыдка, у якога яна вучылася ў Акадэміі музыкі, Аляксандр Сасноўскі, які прапанаваў ёй зваць зляр-

Нерукатворныя помнікі Песняру

Аўтары Жанна Мяленцэва, Волга Сяргеева, Альберт Цяхановіч і Марына Бацкова на адкрыцці выставы.

На працягу 20 гадоў працы з гэтай тэмай спадар Альберт рэгулярна выбірае на пленэры па купалаўскіх місц-

інах — спачатку самастойна, а потым з жонкай і сябрамі з саюза фотамастаў. Яны завіталі ў Акапы, Харужан-

цы, Бяларучы, Карпілаўку і мноства іншых, куды менш вядомых мясцінаў, якія памятаюць Песняра. На выста-

жыспят у гэтым тэатры і запраціў у штат, Аляксандр Высоцкі з яго мюзіклавым шываннем ад кафедры опернай падрыхтоўкі і харэаграфіі БДАМ, дзе Трацякова таксама выкладла, калі па тэатры Юрыя Галіе і Аляксандра Макаравіча, які, дзярва, раттам таксама застыраў — ды яшчэ які! Атрымаўся сапраўды “парады дзівочы”. І калі шырокае глублиа з адвапненнем счыла за зменамі сцэнічных стору і шыкоўнымі ўбаранымі юбілейка, дык з’яўмаў шыкава быць назіраць, як змянялася гучанне аркестра пры выхадзе кожнага новага “кіроўчы”; часам узнікала ўражанне, што разам з дырыжорам цалкам змянілі і музыкантаў. Дый сярэд вэкалістаў былі зоркі не толькі роднага калектыва (чаго каштаваў адзін вывед “галюнага Папаішчала”

Але самае цікавае, блай, тое, што амаль усе музычныя нумары другой часткі канцэрта ўтрымлівалі ў арыганале ім Марыны, Марыны, Мары, Марусі, Мары, Мары — ітам самым станавіліся прасьвячэннем юбілейчы.

27 лютага свята працягнуў тэатралізаваны гала-канцэрт “Казкі вэнскага лесу”. Праграма, падрыхтаваная тым жа рэжысёрам Ганнай Матор-

Аляксандра Асіпа на пелальным аўто), але і Вілька ды Горкаўскага тэатра. Чым не конкурс спевакоў?

Да гэтай канцэрта не ўсе нават ведалі, што Марына Трацякова і адзін з вядучых акцёраў Навынаўнага акадэмічнага драматычнага тэатра ім Максіма Горкага, заслужаны артыст Беларускай Сяргей Чэмерэ — смеячына пара. А тут ён выйшаў, распяваў, як яны пачыналіся шэраў у час сумеснай працы ў Херсонскім музычна-драматычным тэатры, прастываў песьнюку з аднаго тамгацішага спектакля, потым з другога, ажно дзутам з жонкай-дырыжорам. Калі б раттам такой гісторыі не было, ёе варта было б прыдумаш!

Сапраўды пернімамі бліскалі выступілі і знакамны оперных салістаў Ніны Шурбаніч і Станіслава Трыфанав з дырыжорам Міка-

най напярэдзіні 2018 года, ні на капіла не страціла сваёй актуальнасці. І не толькі з-за чароўнай музыкі Ігана Штраса, а яшчэ і дзівочыня артыстычому выканаўцаў на чале з Марынай Трацяковай, якая шпотаў устрымавала “беларусіфікацыя”. На-ступнілава “Казкі вэнскага лесу” — 27 сакавіка, у Міжнародны дзень тэатра.

Учора, у першы дзень вясны, юбілейка ганарыцца заявіла назвай свайго канцэрта ў Херсонскім музычна-драматычным тэатры, прастываў песьнюку з аднаго тамгацішага спектакля, потым з другога, ажно дзутам з жонкай-дырыжорам. Калі б раттам такой гісторыі не было, ёе варта было б прыдумаш!

Сапраўды пернімамі бліскалі выступілі і знакамны оперных салістаў Ніны Шурбаніч і Станіслава Трыфанав з дырыжорам Міка-

мінлае, пастрывае лапамачы гледачу пабуваць у галаве тую рэальнасць, якой жыў Купала. — Гэта праект — таксама і пра беларускае ідэнтычнасць. Я лужу, што дрэвы — нерукатворныя помнікі. Як Янка Купала увайшоў у нашу сэрца, так і дрэвы сшылі ка гледаўніку ў зямлю. Таму мне б захлелася паказаць гэтую виставу толькі ў Беларусі, каментуе фатаграф Марына Бацкова. У музеі прадстаўлена 29 прац, але імаг матэрыялу не ўвайшоў ў экспазіцыю на відэаформы прычым — іма проста не хпіла месца. Аднак Альберт Цяхановіч адзначае, што праца над праектам не скончана: на гэты год плануецца плёнэры ў тых мясцінах, дзе фатаграфы яшчэ не былі. А некаторыя са здымкаў з сёлётай экспазіцыі будучы папярона музееу.

Падгалле знаходзіцца на самым ускрайку Беларусі — усяго за паўтара кіламетры ад мяжы з Украінай. Таму ёсць магчымасць параўноўваць. Але тыя праблемы, якія выразна прасочваюцца ў тамтэйшай сферы культуры, звычайна сёння для многіх нашых паселішчаў. У гэтым я ўпэўніўся, пазнаёміўся з дзейнасцю аднаго з двух падгалльскіх ягменяў. Чаму толькі аднаго? Бо, як я ўжо пісаў, заўважыў падчас сваіх вандровак дзіўную тэндэнцыю. Зрэшты, пра гэта пазней.

Алег КЛІМАЎ / Фота аўтара
Мінск — вёска Падгалле Ельскага раёна — Мінск

З ДЗЕДАМ МАРОЗАМ — БЯДА!

Віктар Яцка родам з Украіны. У 2000 годзе ён перабраўся ў Беларусь і стаў працаваць акампаніятарам у Падгалльскім сельскім доме культуры. А амаль восем гадоў таму ўзначаліў яго.

— Ва Украіне ў 1990 — 2000-я ў рэгіянальнай культуры справы былі дрэннымі, а я ж у ёй і працаваў, — распавядае Віктар Канстанцінавіч. — Тут я якраз ажаніўся, і жонка мяне ў сваё роднае Падгалле пераяздзіла. У мяне на радзіме і ў цяперашні час у сельскай культуры мала што змянілася ў лепшы бок. І таму калі я сёння чую размовы пра тое, што ў Беларусі ў некаторых вёсках таксама ўсё ідзе не гладка, кажу: “Вы да нас з’ездзіце і параўнайце. Тады беларуская “правінцыйная культура” вам раем падацца!”

Але пры такой ацэнцы мой суразмоўца ўсё ж стараецца быць аб’ектыўным і прызнае, што яшчэ пяць — шэсць гадоў таму працаваў, ва ўсялякім выпадку, у падгалльскай культуры было прасцей. Дакладней — было з кім працаваць і для каго працаваць, хоць ужо і тады дэмаграфічная сітуацыя насцярожвала. Цяпер і колькасць ахвотных рэалізаваць сябе на мясцовым “культурным фронце” змяншаецца, ды і агульнае насельніцтва вёскі скарачаецца. Маладзёў і людзі сярэдняга веку з’яўдаюць калі і не назусім, то выпраўляюцца на заробкі, вяртаючыся на радзіму, нібы на канікулы. Ды і ў тых, хто застаецца, “культурных запытаў” становіцца ўсё менш.

— Добра, што на світанку майго дырэктарства мы паступілі капіталныя рамонт будынка зрабіць, — павадамія ён. — Каб цяпер яго патрэба ўзнікла, не ўпэўнены, што знайшліся б сродкі ў поўным аб’ёме.

У СДК дзейнічаюць гурткі мастацкага слова, настольных гульніў, вакальныя... Летас народны ансамбль народнай песні “Ясанец” абараніў сваё званне, стаў дыпламантам V Міжнароднага фестывалю этнакультурных традыцый “Кліч Палесся”. Добра вядома на Гомельшчыне і аматырскае аб’яднанне “Гаспадыня” — неаднаразовы лаўрэат разнастайных конкурсаў, які прапагандае

У спадзеве на маладую кроў

беларускі фальклор і нацыянальную кухню. А яшчэ не так даўно Дом культуры ўзяў на баланс знамяці аўтэнтычны фальклорны калектыў бабўль з вёскі Казлы.

— Здавалася б, ёсць кім і чым ганарыцца, ёсць пастаянныя поспехі, але часам падхаліць да смешнага, — працявае спадар Яцка. — На ролу Дзёда Мароза два гады запар з цяжкасцю знаходзілі “акцёра” — добра, памежнікі нам дапамагалі. Яны, дарэчы, няродка і складаюць асноўную частку публікі на нашых мерапрыемствах, якія праводзіцца ў ДК. Мясцовы жыхароў у лепшым выпадку збіраецца чалавек 50 — ва ўсёй вёсцы меней за 200 жыхароў набарошча. Тыя, хто не заняты ў гуртках, хто яшчэ на сваіх нагах перасоўваецца, заходзяць да нас — паглядзіць, пагаворыць трохі са знаёмымі і сыходзяць дадому, да гаспадаркі.

ШТО ТРЭБА БОЛЕЙ ЗА ГРОШЫ

Установа абслугоўвае чатыры бліжэйшыя вёскі і нават прымудраецца прадаваць некаторыя свае імпрэзы староннім — да прыкладу, розныя абрады і народныя святы. Тым самым папаўняючы ўласны бюджэт.

— У фінансах, натуральна, нястача ў нас ёсць, — прызнаецца дырэктар. — Шмат што ўжо зношанае, патрэбна новая апаратура. Але нічога, некай выходзім са становішча. Кроў новая патрэбна, вось што! Добра было б, каб маладыя спецыялісты не праседжвалі штаны, чакаючы заказання адпрацоўкі размеркавання, а прапаўвалі б свежыя ідэі, спрабавалі ўкараняць іх. А такія людзі, на жаль, да нас не дажджваюць. Перспектыву тут сваіх не бачаць.

- 1 Прыгажун Дом культуры.
- 2 Уладзімір Галумбіёўскі, былы дырэктар Дома культуры, цяпер качагар.
- 3-4 Работы Уладзіміра Галумбіёўскага.
- 5 Віктар Яцка — гарой за “правінцыйную культуру”.

Віктар Канстанцінавіч заўважае, што жаданне наладзіць кантакты паміж яго СДК і падобнымі ўстановамі, размешчанымі ў суседніх прытранічных населеных пунктах на тэрыторыі Украіны, вядома, ёсць. Але няма тых, хто выяўляў бы такую ж ініцыятыву адтуль.

— Быў я ў некаторых тамтэйшых высюковых дамах культуры, — спадар Яцка цяжка ўздыхае. — Часам балюча глядзец на тое, што ў іх там усё засталася з савецкіх часоў...

А каментатарам таго, што адбываецца ў культуры Падгалля, падахоўваўся быць былі дырэктар тутэйшага СДК Уладзімір Галумбіёўскі. У 1988 годзе ён скончыў бабруйскае Мастацкае гарадское ПТВ № 15 (цяпер дзяржаўны каледж імя Ларына), апрамаўшы спецыяльнасць “Вытворчасць мастацкай мэблі”. Засвоў падчас вучобы асновы разьбы і інкрустацыі па дрэве. Аслуджыўшы ў войску і асеўшы ў Падгаллі, працаваў спачатку ў калгасе кіроўцам, а потым мастаком-фармляльнікам. З часам яму прапанавалі стаць дырэктарам сельскага клуба ў вёсцы Сутакі, а праз некалькі гадоў перайшоў на тую ж пасадку, але ўжо ў Падгалле.

— Праца была цікавая — і там, і там, — успамінае Уладзімір Уладзіміравіч. — Але чым далей, тым больш узрасла ўнутранае напружанне, што адбывалася на нервах. Вось у мяне быў народны ансамбль з 24 чалавек, 12 з якіх — мужчыны. Фантастыка — у параўнанні з сённяшнім днём. План платных паслуг выконваўся “на раз” — не патрабавалі ад нас зарабляць непал’ёмныя грошы, уваходзілі ў становішча. Ды і ці не адной дыскатэжэй “закрываўся” план — гэтак шмат на іх хапіла людзей! А з кожным годам што адбывалася? План павялічваўся, а насельніцтва памяншалася. Ведалі пра гэта? Ведалі. А чаму не ішлі насустрэч? Таму што зверху патрабавалі: “Культура павінна зарабляць сама сабе на жыццё”. Як быццам не чулі, што далей сказаў наш Прэзідэнт: “Там, дзе гэта магчыма”, і аднойчы, калі ўсё вольна, у душы, мабыць, перапоўнілася, я звольніўся. Так, вядома, на эмоцыях. Але хлусіць, займацца прыпскамі, як усё ў нас тут добра, я не мог. Таму... І зайзрошчу я Віктару Канстанцінавічу, бо тое, чым ён займаецца, гэта маё, і спачуваю. І веру яму, што ён таксама не хлусіць...

— Праца была цікавая — і там, і там, — успамінае Уладзімір Уладзіміравіч. — Але чым далей, тым больш узрасла ўнутранае напружанне, што адбывалася на нервах. Вось у мяне быў народны ансамбль з 24 чалавек, 12 з якіх — мужчыны. Фантастыка — у параўнанні з сённяшнім днём. План платных паслуг выконваўся “на раз” — не патрабавалі ад нас зарабляць непал’ёмныя грошы, уваходзілі ў становішча. Ды і ці не адной дыскатэжэй “закрываўся” план — гэтак шмат на іх хапіла людзей! А з кожным годам што адбывалася? План павялічваўся, а насельніцтва памяншалася. Ведалі пра гэта? Ведалі. А чаму не ішлі насустрэч? Таму што зверху патрабавалі: “Культура павінна зарабляць сама сабе на жыццё”. Як быццам не чулі, што далей сказаў наш Прэзідэнт: “Там, дзе гэта магчыма”, і аднойчы, калі ўсё вольна, у душы, мабыць, перапоўнілася, я звольніўся. Так, вядома, на эмоцыях. Але хлусіць, займацца прыпскамі, як усё ў нас тут добра, я не мог. Таму... І зайзрошчу я Віктару Канстанцінавічу, бо тое, чым ён займаецца, гэта маё, і спачуваю. І веру яму, што ён таксама не хлусіць...

Сёння спадар Галумбіёўскі зноў працуе ў Падгалльскім сельскім доме культуры. Качагарам.

— Адпрацаваў змену і адпачываю, — усміхаецца ён. — Ніякага галаўнога болю пра тое, якім чынам злучаць хоць бы чалавек 40. І над справядліцтвам не праба начама сядзець.

А сядзіць ён на чым і на чым, чаму яго навучылі ў Бабруйску і чаму ён па-ранейшаму аддае свой вольны час — працы з дрэвам, майструючы розныя вырабы і выразаючы карціны.

Каментарый Уладзіміра Галумбіёўскага:

— Я вам ужо, у прычыне, усё — так ці інаксі — назаваў, што думаю пра нашу культуру. А напрыканцы яшчэ крышчачку дадам: вытворчасць бы нам тут неісную прыдумець, ды каб праца была не сезонная, а пастаянная. А не будзе яе — значыць, зутка і людзей не застацца. Праўда, культура яшчэ раней знікне. Ды і як яна сёння працуе — для мяне вялікая загадка...

НЕ КОЛЬКАСЦЮ, ДЫК УМЕНЕМ

Што ж тычыцца маёй меркаванай сустрачы з бібліятэкарам мясцовага храма кнігі, то... Вы зразумелі. У сілу непрадбачаных абставінаў, яна не адбылася. Спадзяюся, з кнігавыдачай там усё на вышэйшым узроўні. Навінкі пастаўляюцца рэгулярна і ў неабходным аб’ёме. Пры бібліятэцы дзейнічаюць шматлікія гурткі, а людзі цягнуцца за літаратурнай чэргаю ад самой беларуска-украінскай мяжы, тым самым забяспечваючы бесперабойнае наведванне далёзнай установы... Ну магу ж я пафантазіраваць? Ші ж раптам усё так яно і ёсць насамрэч?

І вось што яшчэ я прыкмеціў на прыкладзе Падгалля. Калі наш невялікі населены пункт знаходзіцца паблізу мяжы з якой-небудзь дзяржавай, то справы ў ім на ніве культуры ідуць альбо вельмі добра, альбо са скрыпам. (Сярэднікі звычайна не бывае.) І залежыць гэта не толькі ад праслаўленай колькасці насельніцтва і наведванню, але і ад таго, наколькі шчыльныя сувязі ўстанова культуры дзювох (а то і больш) краін. Там, дзе партнёрства наладжана, дзе ёсць з кім наладзіць прадуктыўныя кантакты, нават нізкі ўзровень яўкі жыхароў на мерапрыемствы не становіцца перашкодай для з’яўлення цікавых сумесных праектаў. Не колькасцю, дык уменнем, як той казаў.

А там, дзе ўзаемадзеянне ў сілу якіх-небудзь прычын асуцільнае, ды яшчэ пры тых праблемах, пра якія я згадаў трохі вышэй, і жыццё культуры на падзеі не вельмі багатае. Се ля бя... **K**

Музей зачынены на зіму

Цяперашнія Іванічы — гэта зусім ужо малая радзіма. Зрэшты, і ў найлепшыя свае часіны вёска не магла пахваліцца вялікай колькасцю насельніцтва. Можа, таму і культурных устаноў у ёй ніколі не было надта шмат. Але размаўляючы з яе жыхарамі, я зразумеў, што культура ім вельмі патрэбная. Як цяжкаворыя чапляюцца за жыццё, гэтак — ужо прабачце за такое параўнанне — іванічане трымаюцца за культуру, якая не дае памерці іх душам. І па меры уласных сіл ды магчымасцяў захоўваюць яе ды імкнуча развіваць. Гонар ім ды хвала!

Алег КЛІМАЎ / Фота аўтара / Мінск — вёска Іванічы Чэрвеньскага раёна — Мінск

РАЗДЗЕЛ — АБО, МІЖСОБКУ, МУЗЕЙ

Педагог па першай адукацыі, у сферы культуры Ларыса Арэхава працуе з 2011-га. Цяпер яна атрымлівае другую адукацыю — у Белдзяржуніверсітэце культуры і мастацтваў, на спецыяльнасці “Музеязнаўства, кансервацыя і рэстаўрацыя гісторыка-культурных аб’ектаў”. А вярнулася яна ў Іванічы, у якіх расла, з Мінска, дзе выкладала ў школе беларускую мову і літаратуру. У вёсцы спадарыня Арэхава заняла пасаду мастацкага кіраўніка мясцовага Сельскага дома фальклору, а ўжо праз год стала яго дырэктарам і працягвае ім заставаша (з перапынкам) па сённяшні дзень.

Пасля аптымізацыі 2013 — 2014 гадоў СДФ быў далучаны да Чэрвеньскага раённага краязнаўчага музея і цяпер мае афіцыйны статус раздзела яго экспазіцыі народнага побыту. І гэта адзіная ўстанова культуры ў вёсцы: некалі дзейная тут бібліятэка ўжо даўно перавезла свае фонды ў Чэрвеньскую цэнтральную раённую.

Але ўлетку жыццё тут віруе, — кажа Ларыса Мікалаеўна. — Гэтаму спрыяе геаграфічнае становішча: мы ж размешчаныя прама на трасе Мар’іна Горка — Чэрвень, пад’езды да нас вельмі добрыя. Ёсць больш-менш удакладаная месцы апацічнку на беразе ракі Волма. А паколькі ў раёне ў летнюю пару года праходзіць шмат мерапрыемстваў і раённага, і абласнога значэння, людзі абавязкова завітаюць і да нас.

Цяпер у вёсцы пастаянна жыве каля ста чалавек, у асноўным, пенсійнага веку. Але ўлетку колькасць насельніцтва нягледзячы на часова, але ўзрастае — за кошт гараджан, якія тут адпачываюць. Некаторыя прыездзяць пасяляюцца ў мясцовых

жыхароў, а ёсць і тыя, хто наогул купіў або пабудаваў тут дом — або атрымаў яго ў спадчыну.

Таму ў чэрвені — жніўні зусім іншая атмасфера пануе ў Раздзеле. Усё ж, не толькі прыезджым плёскацца ў рацэ і смажыцца пад сонцам — яны і да тутэйшай культуры паспяваюць далучыцца. Спідарыня Арэхава нават праводзіць для іх экскурсіі. І распаўсюджаючы пра народны побыт на прыкладзе якіх-небудзь экспанатаў, дазваляе сякія-такія з іх патрымаць у руках. Таксама ладзіць дырэктар і майстар-класы па працы на прасніцы.

— У музеі — як мы паміж сабою называем наш Раздзел — ёсць прадметы вельмі старадаўнія! — з гонарам паведмаляе спадарыня Арэхава. — Так, на велізарным куфры выгатавана “1726”. Хутчэй за ўсё, гэта дата яго вырабу. Гэтану абрусу — больш за два стагоддзі, а жаночым касцюмам — дакладана болей за сто гадоў.

Але праходзіць лета, і струмень наведвальнікаў у музеі паступова высыхае. Мясцовае насельніцтва вывучыла яго ўздоўж і ўпоперак, а старонніх экскурсій амаль не бывае. Дамовішча аб наведванні Раздзелу на рэгулярнай аснове хаця б школьнікамі Чэрвеня пакуль не ўдалося.

— Былі ў нас некалькі разоў — і ўсё, — сумна канстатуе Ларыса Мікалаеўна. — А я ж бачыла, што дзеям тут было цікава. І ехаць ім сюды ўсяго-нічога — якіх-небудзь сем кіламетраў. Вёска знаходзіцца ля ажыўленай аўтамабільнай трасы, таму трэба, напэўна, паспрабаваць завабліваць наведвальнікаў праз турагенцтва — у Чэрвені, па-мойму, адно ёсць.

ГУРТ, ЯКІ ЁСЦЬ. І ЯКОГА НЯМА

На базе музейчыку працуе ўзорны фальклёрны гурт “Вечарына”. І яго ўдзельнікі

- 1 А “Вечарына” ўсё ж такі ёсць!
- 2 Ларыса Арэхава ў чаканні наведвальнікаў.
- 3 Марыя Карасік вышывае кожны дзень.
- 4 Раздзел, ён жа — музей.
- 5 Чырвоная і чорная.
- 6 Таямнічы куфар.

не проста спяваюць, танчаць ды распаўсюджаюць прыказкі, але і паказваюць цэлыя абрады. І ніколі яны не праходзяць фармальна — “не выходзячы” з памяшкання або ў яго двары — але дэманструюцца ў максімальна аўтэнтычным выглядзе. Калі дзея павінна адбывацца ў полі — там яна і адбываецца. А можа, напрыклад, перацякаць ад адной хаты да іншай, абавязкова захопліваючы ўсіх, хто патрапіўша на шляху — у тым ліку, і тых жа “дачнікаў” або часовых насельнікаў вёскі. Атрымліваецца сапраўдны інтэрактыў!

І ўсё было б добра, але... Як выявілася, вядомы далёка

не толькі ў сваёй акрузе ансамбль дэ-юрэ як бы не існуе: ён цяпер “не праходзіць” ні па якіх паперах.

— Так, як я быццам і няма, — сцвярджае дырэктар. — Справа ў тым, што ў функцыі Раздзелу музея не ўваходзіць утрыманне гурта, — тлумачыць яна. — А іншыя раённыя ўстановы культуры, якія знаходзяцца недалёка ад нас і да якіх можна было б ансамбль афіцыйна прыпісаць, аформіць яго існаванне дакументальна, мабыць, не выказалі жадання. Пры гэтым, калектыву, як разначак Чэрвеньскага раёна, працягваюць запрашаць

клубам і Домам фальклору, становішча было лепш. Мабыць, усё правільна, калі ўстанова неакупляльная?

Але не думаю, што можна з такой высноваю пагалзіцца.

ЧЫРВОНАЯ І ЧОРНАЯ

Марыя Карасік 35 гадоў прапрацавала даркай на ферме, а выйшаўшы на пенсію, зноў вярнулася да дзіцячага хобі — вышыўцы роўнадзю, крыжом і касічкай.

— Не магу без яе, — прызнаецца кабетка. — Калі пачынаю нешта вышываць, то пакуль не скончу працу, з месца не ўстану — будзь хоць за поўнач. А вышываю я амаль кожны дзень — сурвэткі, ручнікі, абрусы, кашчэмы для нашага ансамбля.

Пра Марыю Фёдараву і яе ўмельства пісала раённая газета, ёй неаднаразова прапанавалі выстаўліцца, але яна адмаўлялася:

— Здароўе не тое, каб паказваць такім чынам свае рэчы на людзях — надта расхвалывалася б!

У працы яе любімыя колеры — чырвоны і чорны. “Яны абодва ўласцівыя вышыўанню на Міншчыне”, — мяркуе майстрыха.

— А што аднозіцца да культуры Іванічэў? — спытаў я ў яе. І пачуў такі каментарый...

Каментарый Марыі Карасік:

— Мы нібы пасірацелі, калі на зіму зачынілі наш музей! У ім ёсць невялічкая заяя і сцяна, ансамбль там рэштэ і дае канцэрты. А мы, яго ўдзельнікі, вымушаны былі збірацца на хатах. Нам а бяч аюць, што вясной музей зноў запрацуе — і вельмі на гэта мы спадзімся!

Я ведаю, што ў Беларусі клубы ў вёсках зачыняюцца, асабліва ў тых, дзе жыхароў амаль не засталася. Але калі б вы ведалі, як нам патрэбны клуб! Нам, нават такім ужо старэйшкім! Не ўсё ж у тэлевізар паліцца ды на гаспадарцы важдача ды — сілы ўжо не тыя, каб ад відна да відна спінугнуць. Душа песень просіць, зносіні з школьнікамі, і не толькі на ўласных хатах. Пагатоў, у вёску і самадзейныя артысты, здарэцця, завязжэюцца. Вось калі ў нас свята сапраўднае настала!

разнаафармленні імпрэзы — на стайныя парадкавальная сітуацыя. У яшчэ адна “сітуацыя”. Упершыню за ўсю сваю гісторыю гэтай зімой Раздзел (які, нагадало, утрымлівае ўнікальныя артэфакты) не працаваў — не знайшлося для яго апальчыка, які б пецку заатапіў... — Не знаходзяцца грошы і на хатняе касметычны рамонт музея, няма ў нас вадлаправоду, — прызнаецца ў сваіх праблемах Ларыса Арэхава. — Раней, калі мы былі

Час марцовых катой

Гэта ж колькі, Божухна, часу прайшло з моманту майго даўгагравяга джынсова-рок-н-рольнага юнацтва? Сапраўды, момантам усё мільгнула. Скончыў дзесяцігодку ў 1977-м. Было мне толькі 16. Сем гадоў дабраўся да Веткі альбом Uriah Heep з песняй Jule Morning. Яна стала гімна апошняга лета майго дзяцінства. І распачала адлік маёй спрадвечнай любові да класічнага рока. Таму факт, што чараўніку-энigmatyку Чэславу Немэну споўнілася 6 16 лютага 80 гадоў, лічу знаковым. Журналістка Юлія Цімашчук назвала Чэслава вялікім рок-музыкантам. Не маю аргументаў, каб запырэчыць. Менавіта Юлія даслала нам інфармацыю, як адзначылі 80-годдзе з дня нараджэння Чэслава Немэна на яго роднай Шчучыншчыне. І ўсё гэта не магло не скіраваць сённяшні агляд у рэчышча музыкі, любові, каханья. Лёгка дотык да вобраза жанчыны пакінем для наступнага нумара “К”.

Яўген ПАГІН

Юлія Цімашчук распавядае, што **Старыя Васілішкі**, дзе цяпер працуе клуб-музей Чэслава Немэна, наведалі госці з Мінска, Варшавы, Масквы. У касцёле Святых апосталаў Пятра і Паўла, дзе хрысцілі будучую рок-зорку, прайшла імша ў гонар знакамітага земляка. Кінасцэнарыст і журналіст Вера Савіна, фотамастак Віталій Раковіч прэзентавалі кнігу-альбом, выданае да юбілею музыканта. Ягоняя песні выканалі артысты з **Васілішак і Шчучына**. Гучала псіхадэлічная музыка мінскага гурта Dzivasil.

Напрыканцы 1970-х паслушаць сучасныя песні можна было толькі з дапамогай якасных транзістарных прымачоў “ВЭФ” і “Акян”. Каштавалі яны нятанна, але ж вінні “ад фарыцы” быў недасягальным. Дзесьці пасля дзвяцятага класа я ўсё лета адправаў слесарам у Сельгастэхніцы і “Акян” усё ж прыдаў. Я проста купаўся ў хвалях тагачаснага року, дзе рэй вялі паляк, першым сярод якіх быў для мяне Чэслаў Немэн. Севярын Краўцёў нагадаў па мелалызме Маккартні, Немэн — Ленана. Як не хапала нам тады рока на роднай мове!

Вячаслаў Калаціш не толькі загадкава кафедра этналогіі і фальклору Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, але і лідар пост-фольк-гурта “Ветях”.

Ён паведамляе пра Віленскую гімназію імя Францішка Скарыны — адзіную ўстаноў за межамі нашай краіны, дзе можна атрымаць поўную сярэднюю адукацыю на беларускай мове. Тут вучацца каля 250 гімназістаў пераважна на беларускай і рускага паходжання, працуюць больш за 40 выкладчыкаў. “*Сто гадоў таму*, — удакладняе аўтар, — у *Вільні была адкрыта беларуская гімназія, якая праіснавала да 1944 года. Яе адкрывалі браты Іван і Антон Луцкевічы ў будынку праваслаўнай духоўнай семінары на тэрыторыі*

Базыльянскага кляшара побач з Вострай Брамай, якую апеў Максім Танк. Выпускнікам гімназіі сталі многія вядомыя беларускія пісьменнікі, інжынеры, навукоўцы, медыкі. Сярод іх паэт Максім Танк, амерыканскі вучоны беларускага паходжання Барыс Кім... Пасля закрыцця гімназіі ў Вільнюсе 1980-х адкрылася беларуская школа, якая паступова, дзякуючы самаадданым высілкам выкладчыкаў і яе першага дырэктара Галіны Свалавай, стала гімназіяй зноў”.

Яшчэ некалькі навін пра матчыную мову. Металыст **Шчучынскай** раённай бібліятэкі імя Цёткі Кацярыны Кіселар піша, што мерапрыемствы з нагоды Дня роднай мовы прайшлі ва ўсіх бібліятэках раёна, але найбольш арыгінальныя акцыі былі прэзентаваны ў **Гурондэльскай, Навадворскай, Жалудоўскай** сельскай бібліятэках. Да прыкладу, Жалудоўскай правяла акцыю “Беларус, роднай мовы сваёй не цурайся!” Супрацоўнікі бібліятэкі прапанавалі кожнаму чытачу кніжку на беларускай мове.

У **Свіслацкай** раённай бібліятэцы праведзены гучныя чытанні “Люблю чытаць на роднай мове”. Старшакласнікі мелі магчымасць пабываць на ўроку беларускага мовы. А дзецям спадабаліся інтэрактыўная гульня “Гавары са мной па-беларуску!” і тэст “У краіне цікавых слоў!”. Напісала металыст аддзела Свіслацкага маркетынгу Беларускай раённай бібліятэкі Алена Рабанька.

Ваўкаўскай раённай бібліятэка падрыхтавала для чытачоў сустрэчу з прозенскім паэтам, публіцыстам, літаратурным крытыкам, сябрам Саюза пісьменнікаў Беларусі Дзмітрыем Развігончыкам і паэтамі-землякамі Віктарам Курловічам, Мікалаем Івановым, Галінай Смок, Георгіем Кісялёвым.

Дык вось, музыка ўва мне гучыць пастаннна. Гэта нават журналісцкай справе дапамагае. Прынамсі, жанравая разбўка робіцца вельмі проста. Аналітычны артыкул па драматургіі сваёй папобны да рок-оперы, рэпартаж — да

- 1 **Старыя Васілішкі: у клубе-музеі Чэслава Немэна.**
- 2 **Свіслач: “Люблю чытаць на роднай мове”.**
- 3 **Аўтабібліятэку са Шчучына чытачы вёсак Патака ды Падбобра сустракаюць песняй.**
- 4 **Карэлічы: “Уласце ў Луках”.**
- 5 **Ганцэвічы: мастак Іван Караленка і паэт Аляксей Галаскок з жонкамі.**

хуткага рок-н-рольнага баевіка, замалёўка пра героя — да баллады, лірычнага тэкст — да блюзу. А на што падобна нізка кароткай “тэлеграфнай” інфармацыі? Правільна. На барабанае сола. Давайце паслухаем.

У краязнаўчым музеі **Ганцавічаў** працуе выстава, якая паяднала плён працы жывапісца Івана Караленкі і паэта-песенніка Аляксея Галаскока. Абодва — афішоры ў адстаўцы.

Навагрудскі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці стаў 28 лютага месцам праўдзэння чарговай прэм’еры народнага клуба аматараў тэатра “Мудрасць плюс”. Быў паказаны спектакль паводле п’есы Галіны Бразуль “Ну, музыкі!”

Кіраўнік **Рэчышкага** гарадскога паласа культуры Людміла Грызунова разам з удзе-

льнікамі клубаў “Здравіца” і “Жывіца” арганізавала свята фальклору. Напісала пра гэта старшыня аматарскага аб’яднання народнай песні “Здравіца” Любоў Гаўрон.

Народны ансамбль лярэйскай музыкі “Шалом” Паласа культуры горада Ліпы (здымаўся ў фільме Аляксандры Міты “Шагал і Малевіч”) летас патрапіў у навуковае выданне «Беларускае канцэртна-выканальніцкае мастацтва сучаснасці 1991 - 2016”.

Свята-фэст “Уласце ў Луках” другі раз запар прайшло ў **Карэлічкім** раёне. Святы Улас, як вядома, ахоўнік свойскай жывёлы. Таму святы ёй і прысвячалася. На ім прысутнічалі госці са **Стоўбцаў** ды **Іўя**. Напісала Вікторыя Кашчок.

Традыцыйны Срэценскі абаль праваслаўнай моладзі адбыўся ў Паласа мастацтваў **Бабруйска**. Баль ладзіўся ў традыцыйна “талантант эпохі” — з конкурсамі, гульнямі, бальнай поштай, канцэртнымі нумарамі. Даслала загадчык арганізацыйна-металычнага аддзела Паласа культуры **Бабруйска** Наталія Чорная.

А лепшым рок-барабаншчыкам прызнаны музычнымі крытыкамі **Томі Лі** з **Montle Crow**. Сапраўды, яго канцэртным імпрэзізаваным шэяка знайсці роўню.

Мастацтвазнаўца аддзела мастацкай творчасці Паласа мастацтваў **Бабруйска** Наталія Кулікова распавядае пра тое, што ў дзясцінай бібліятэцы імя Аркадзя Гайдара прайшоў урок ткацтва. Дапамоў яго арганізавалі Палац мастацтваў. Такая супраца доўжыцца цягам некалькіх гадоў. Майстар-класы па докаратаўна-прыкладным мастацтвах ладзіцца штомесячна. А гэтым разам рэй вяла кіраўнік гуртка “Ткацтва” Паласа мастацтваў **Вольга Шавель**. Школьнікі вучыліся рабіць дэкарацыйныя сурвэткі на сапраўдным ткацкім станку.

У **Дзяржынскім** гарадскім доме культуры прайшоў II Акрэтыны фестываль-конкурс юных выканаўцаў эстраднай песні MusicBoard. Гран-пры атрымала Таццяна Сышкі з Мінска. Тэмай фестывалю сёлета сталі Алімпійскія гульні, а пераможцы выбраліся ў трох узростах катэгорыях.

У краязнаўчым музеі **Ганцавічаў** працуе выстава, якая паяднала плён працы жывапісца Івана Караленкі і паэта-песенніка Аляксея Галаскока. Абодва — афішоры ў адстаўцы.

Увара! За акном — час марцовых катой.

Нашы абласныя метадычныя цэнтры даўно не маюць у назве слова “навуковы”. Слова забралі, аднак функцыю навуковую не адмянілі. Дый як яе можна праігнараваць, калі экспедыцыі, збор звестак пра носябітаў традыцый, манеру іх творчасці ў спевах, танцах, рамястве, кулінарыі, вусным расповедзе — як і фіксацыя ды аналіз з інтэрпрэтацыяй вынікаў той творчасці — і ёсць найпершы навуковы складнік любой установы, які прэтэндуе на пэўнае абагульненне і прагноз у сферы рэгіянальнай культуры. Такім красамоўным абагульненнем сталі для мяне цудоўныя выданні па нацыянальным касцюме Брэстчыны, Віцебшчыны, Магілёўшчыны...

Чым заняты метадысты сёння, якія праблемы аналізуюць, каб паспяхова іх вырашыць. Пра гэта — у інтэрв’ю.

Яўген РАГІН

— Гаворка ў нас сёння пойдзе пра аўтэнтыку, фальклор. Давайце спачатку, Святлана Вялічэйнаўна, у тэрміналогіі вызначымся. Аўтэнтычны гурт і фальклорны — адно і тое ж?

— Думаю, што не! Аўтэнтычны — гэта тое самае, што і фальклорны. А вось фальклорны не заўсёды бывае аўтэнтычным. Скажам, аўтэнтычны танец, адаптаваны па розных прычынах да сцэнічнага выканання, застаецца фальклорным.

— Аўтэнтыка пакрысе знікае, фальклор застаецца... Аўтэнтычнае мастацтва і традыцыйнае — сінонімы?

— Не! Пра аўтэнтычнае мастацтва я ніколі не чула, а пра традыцыйнае — чула!

— Колькі ў вобласці аўтэнтычных калектываў? І калі ўвогуле пайшла гаворка пра важнасць захавання спеўнай і танцавальнай традыцыі? Інакш кажучы, у якіх, цікава, гадах з’явіліся першыя гурты бабулек, што пачалі са сваім традыцыйным матэрыялам асвойваць савецкую клубную сцэну? Па колькі ім тады было гадоў?

(калі не менш) было тады і іх удзельнікам.

— Ці не даследавалі вы стаўленне грамады да традыцыйнай спадчыны? Можна, ёсць тут заканамернасці ў спадзе цікаўнасці ці яе росце?

— У 2009 годзе ў нас пры АГКЦ нарадзіўся вельмі цікавы праект па захаванні нашай культурнай спадчыны пад назвай “Рух зямлі”. Гэта цыкл фальклорна-этнографічных канцэртаў, падчас якіх мы цалкам паказваем абрадавае кола беларусаў, самыя цікавыя абрады, якія бытуюць на Берасцейшчыне, пазаабрадавы фальклор, найбольш адметныя аўтэнтычныя і фальклорныя гурты. Усяго ў нас за гэты час прайшло каля 30 такіх імпрэзаў. І менавіта яны сталі сапраўдным індикатарам цікавасці грамады да традыцыйнай спадчыны, бо з кожным канцэртам колькасць наведвальнікаў расла. Мне ўвогуле здаецца, што людзі ўсё актыўней сталі цікавіцца сваімі каранямі. І па гэтай прычыне шмат розных ініцыятыў узнікае па вобласці.

Калі зямля рухаецца

На пытанні “К” пра традыцыі продкаў адказвае дырэктар Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтру Святлана КАРЖУК

Падчас фальклорных святаў.

У нас на Століншчыне, у Гарадной, ганчарная традыцыя жыве ў першародным выглядзе ажно з XV стагоддзя! Мы ёю ганарымся, захоўваем — але разам з тым шукаем шляхі, якімі маглі б спалучыць традыцыю і сучаснасць!

адна нізка дзятанцкіх пытанняў. Традыцыя нараджаецца раз і назаўжды? Маю на ўвазе вось якую сітуацыю. Бісерапляцненне ніколі не было ўласцівым для нас, беларусаў, рамяством. Але сёння ім займаюцца ў пэўных раённых дамах рамёстваў. Вельмі арыгінальныя нацыянальныя арнаменты атрымліваюцца. Ці можа бісерапляцненне стаць цягам вядоў нашым традыцыйным рамяством? Або такая эвалюцыя — немагчымая па вызначэнні, бо карані ніколі не прарастаюць на ствале?

— Колькі ў свой час было гарацых дэстаў ды навуковых дэстаў, каб падзяліць такія гурты на аўтэнтычныя і фальклорныя! Але мы вылучылі з 128 калектываў 25 аўтэнтычных ансамбляў. Калі ў 1994 годзе я прыйшла працаваць у нашу ўстанову метадыстам, то фальклорныя гурты ўжо выступалі на клубных сцэнах. Я мяркую, што распачалося гэта гадоў 40 — 50 таму. Прыкладна столькі ж

— Колькасць аўтэнтычных гуртоў павялічваецца — ці ўсё ж заўважны іх заняпад? Не задаваў бы гэтае дзятанцкае пытанне, калі не бачыў бы на ўласныя вочы пэўнай долі фармалізму пры стварэнні ды “куратарстве” так званых спадарожнічых дзятанцкіх калектываў, якія павінны бабульчыну традыцыю ўмацоўваць і развіваць. Як вы можаце даказаць, што такі фармалізм на Брэсцшчыне адсутнічае?

— Адсутнічае. На 100 адсоткаў упэўнена! У нас гарманічна прыжылося абласное свята фальклорнага мастацтва “Таночак”, у межах якога ладзіцца конкурс дзятанцкіх фальклорных калектываў. Дык вось, я на ўласныя вочы бачу цікаўнасць дзятанцкіх дыяцей да культуры сваіх бабуль, прабабуль, усведамленне значнасці іх традыцый. Таксама грэе душу і тое, што колькасць дзятанцкіх фальклорных гур-

— Бісерапляцненне — гэта дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва, не народнае. Але па меркаванні этнографы Марыны Марчук, некаторыя можа стаць традыцыйным рамяством. Культура не мае межаў!

— Ёсць, скажам, на вёсцы вакальны ансамбль. У яго складзе — бабуля, бацька, маці, з горада наязджаюць сын і дачка. Калі збіраюцца разам — спяваюць судална, прыгожа. Раптоўна памірае бацька. Сямейны гурт спарабуе спяваць па-ранейшаму. Ён перастаў быць аўтэнтычным па манеры выканання?

— Не! Я з вамі не згодна! Гурт застаецца і манера выканання абсалютна захоўваецца. Як было раней? Старыя паміралі, а на іх месца прыходзілі маладыя. Кола жыцця! Калі б было так, як вы гаворыце, то мы б наогул нічога не захавалі.

— Украінскі гімнасц Мікола Пушкар пераязджа ў Мазыр — і праз нейкі час ягоныя фігуркі называюць “хрэстаматыійнымі выявамі беларусаў”. Хто назвае сёння школу Пушкаркі ўкраінскай? Гэта адзін з прыкладаў удасканалення беларускай традыцыйнай керамічнай школы?

— Пра Мазыр я казачу не буду. Мару вам распавесці пра нашы берасцейскія ганчарныя традыцыі! У нас на Століншчыне, у Гарадной, ганчарная традыцыя жыве ў першародным выглядзе ажно з XV стагоддзя! Мы ёю ганарымся, захоўваем — але разам з тым шукаем шляхі, якімі маглі б спалучыць традыцыю і сучаснасць! Каб вырабы сталі запатрабаванымі! Ладзім Міжнародныя пленэры ганчароў — ужо правалі шэсць такіх мерапрыемстваў. На 2019 год у Гарадной запланавалі абласны семінар-практыкум па тэме “Функцыянальнасць і дэкаратыўнасць у сучасным традыцыйным ганчарстве Беларусі”.

— “Берагіна” патрабуе штогадовага працягу хая і таму, што фестывальнымі днямі ажывае аўтэнтыка традыцыйнага мастацтва, якая для моладзі нашай большага працягу не мае.

— Чаму не мае? Безумоўна, “Берагіна” — гэта вельмі важны культурны форум, на які нашы калектывы едуць з задавальненнем і які трэба падтрымліваць. Таксама дзятанцкі ўдзельнічаюць у шматлікіх фестывалях і святах. Акрамя абласных і рэгіянальных, многія дзятанцкія фальклорныя гурты Берасцейшчыны ездзяць да Дарафея Фіёніка на Паліяшчына — на тую імпрэзу, якія ладзіць “Музей Малой Айчыны”. І вяртаюцца атупля пад моцным уражаннем ад працы па захаванні традыцый продкаў! У усё гэта закладвае ў іх дзятанцкіх душах упэўненасць, што яны робяць влітку працэную ўсім справу. Яны, натуральна, не памыляюцца.

Дырэктар на тры месяцы

Мсціслаў Дабужынскі ў Віцебску

Восеньскім днём 1918 года на перон Віцебскага вакзала з петраградскага цягніка выйшаў хударлявы мужчына гадоў сарака. Гэта быў вядомы графік і мастак тэатра Мсціслаў Дабужынскі. Сюды ён прыбыў па накіраванні Аддзела выяўленчых мастацтваў пры Наркамасветы паўночна-заходніх абласцей для дапамогі ў арганізацыі працы створанай у Віцебску Народнай мастацкай вучэльні.

Восіп Браз. Партрэт Мсціслава Дабужынскага.

ПЕРШЫ, ХТО АДГУКНУЎСЯ

Гэтая ўстанова паўстала зусім нядаўна, на базе прыватнай мастацкай школы-майстэрні Юдаля Пона, якая існавала ў горадзе з канца XIX стагоддзя. Быў прызначаны і дырэктар — малады жывапісец Марк Шагал, у той час упаўнаважаны па справах мастацкай прамысловасці пры Камісарыяце народнай адукацыі Віцебскай губерні. Што цікава, у юнацтве Шагал сам вучыўся ў школе Пона, а пазней, у Пецярбургу, з'яўляўся вучнем Дабужынскага.

У новую навучальную ўстанову на працягу некалькіх дзён запісалася больш за сто чалавек — маладых рабочых і сялян. Аднак пэўны час усё заставалася на ўзроўні добрых намераў. Для рэальнага стварэння вучэльні не хапала асноўнага — выкладчыкаў. І таму яе дырэктар звяртаецца да калег-мастакоў, каб яны дапамаглі ў паўстанні маладой мастацкай школы. У канцы 1918 года ў петраградскай газеце “Іскусство коммуны” друкуецца артыкул Шагала, у якім ён запрашае мастакоў прыехаць у Віцебск.

Заклік быў пачуты. У невялікі беларускі горад сталі прызджаць вядомыя творцы, у асноўным, з Масквы і Петраграда. Першым, хто прыбыў сюды, быў Мсціслаў Дабужынскі. Яму Шагал і перадаў кіраўніцтва вучылішчам.

КАМЯНІЧКІ З ДРАУЛЯНЫМІ СЕНЦАМІ

У канцы снежня 1918 года Дабужынскі афіцыйна ўступае на пасаду дырэктара народнай мастацкай вучэльні. Да гэтага ў Віцебску ён ніколі не бываў, але трэба сказаць, што горад быў для яго не зусім чужым. У Віцебску ў той час жыў яго бацька, які займаў пасаду памочніка загадчыка акружнага артылерыйскага ўпраўлення Дзвінскай вайскавой акругі. Генерал-лейтэнант Валерыян Пятровіч Дабужынскі, нашчадак абруселага старажытнага літоўскага роду, праз калізіі ва-

еннай службы не раз мяняў месца жыхарства.

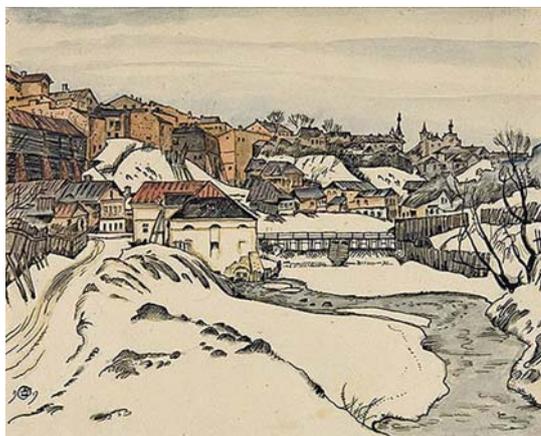
У жніўні 1875 года сям'я Дабужынскіх жыла ў Ноўгарадзе — і менавіта там нарадзіўся будучы графік. А вось гімназію ён сканчаў у Вільні, дзе наведваў і знакамітую студию Трутнёва. Затым Мсціслаў вучыўся ў прыватных мастацкіх студыях Пецярбурга і Мюнхена. У 1902 годзе ўвайшоў у аб'яднанне “Свет мастацтва”. Атрымаў вядомасць сваімі работамі для часопісаў. Выкладаў малюнак у пецярбургскай студыі Званцавай. Як тэатральны мастак супрацоўнічаў з Маскоўскім мастацкім тэатрам.

І вось нарэшце Віцебск. З самага пачатку свайго прызначэння на пасаду дырэктара Народнай вучэльні Дабужынскі актыўна ўзяўся за справу і за кароткі час змог нямаля зрабіць для станаўлення гэтай навучальнай установы і развіцця мастацкага жыцця ў горадзе.

У прыватнасці, ён прыняў удзел у стварэнні Віцебскага музея мастацкай культуры. У снежні 1918 года ўдзельнічаў у рабочэе журы конкурсу вывесак для школ. Калі ў студзені 1919 года прыйшла вестка аб забойстве ў Берліне дзеячаў германскага і міжнароднага камуністычнага руху, аформіў сцэну ў гарадскім тэатры ў памяць Карла Лібкнехта.

У час свайго побыту ў Віцебску Дабужынскі таксама рабіў накіды і эцюды на вуліцах горада. На адной з графічных работ мастака, выкананай графітным і каляровым алоўкамі з выкарыстаннем акварэлі, можна бачыць пляціну на рацэ Віцьба. Злева ад яе выяўлена забудова Смаленскай вуліцы, а зверху — пачатак вуліцы Багаслоўскай і званіцы Мікалаеўскай і Багаслоўскай цэркваў. Захавалася таксама акварэль, на якой адлюстраваны віцебскія камянічкі з драўлянымі сенцамі і лесвіцамі каля ўваходу, пакошанымі ад часу.

Яшчэ больш жывапісную лесвіцу можна бачыць на літаграфіі, зробленай Дабужынскім у 1923 годзе, ужо пасля ад'езду з Віцеб-

Віцебск. Пляціна на рацэ Віцьбе (1919).

Віцебск (1919).

Віцебск. Лесвіца (1923).

Віцебск. Цырк (1923).

ску па зробленым там накідзе. На другой літаграфіі, таксама 1923 года, выяўлены заснежаны зімні горад і віцебскі драўляны цырк, пакрыты белым покрывам.

АД ВІЦЕБСКА ДА НЬЮ-ЁРКА

28 студзеня 1919 года Мсціслаў Валерыянавіч удзельнічаў ва ўрачыстым адкрыцці Народнай мастацкай вучэльні, якая “здзейснілася” шмат у чым дзякуючы яго намаганням. А ўжо ў лютым ён пакідае горад і вяртаецца ў Петраград. У Віцебску Мсціслаў Дабужынскі прабыў менш за тры месяцы. Амаль адначасова з мастаком горад пакінуў і яго бацька-генерал, які ад'ехаў у Вільню, будучы сам родам з тых краёў. Пасаду дырэктара віцебскай вучэльні зноў заняў Марк Шагал, а потым, калі і ён з'ехаў з Віцебска, кіраўніком стала Вера Ермалаева.

Далейшы шлях Дабужынскага — несупынная чарада гарадоў і краін. У Петраградзе ён поўнаасцю аддаецца мастацкай творчасці: робіць ілюстрацыі да твораў Аляксандра Пушкіна, Міхаіла Лермантава, Фёдара Дастаеўскага, Мікалая Ляскова, Ганса Хрысціяна Андэрсана, Восіпа Мандэльштама і іншых. У 1923—1924 гадах шмат вандруе — быў у Каўнасе, Берліне, Парыжы, Амстэрдаме, Капенгагене. У Парыжы прайшла яго персанальная выстава.

У 1924 годзе Дабужынскі прымае літоўскае грамадзянства і назаўсёды пакідае СССР. Некаторы час жыве ў Рызе, а ў 1926 годзе пераязджае ў Парыж. Але ў 1929 годзе зноў едзе ў Літву і жыве ў Каўнасе, дзе ўкладае ў Каўнаскай мастацкай школе, з 1931 года з'яўляецца галоўным мастаком Літоўскага дзяржаўнага тэатра.

У 1935 годзе Дабужынскі з трупай тэатра ад'язджае ў Англію. Там па ініцыятыве знакамітага акцёра Міхаіла Чэхава ўдзельнічае ў пастаноўцы спектакля “Бесы” паводле Дастаеўскага. У 1939 годзе для працягу працы з тэатрам-студыяй Чэхава пераязджае ў Нью-Ёрк.

Апошнія гады жыцця мастак праводзіць у Еўропе — то ў Парыжы, то ў Рыме, то ў Лондане, пры гэтым часта вандруючы па Італіі. Аднак незлоўта да смерці вяртаецца ў ЗША.

Памёр Мсціслаў Дабужынскі ў лістападзе 1957 года ў Нью-Ёрку ў доме свайго малодшага сына Усевалада. Пахаваны на могілках Сен-Жэнеўеў-дэ-Буа ў Парыжы — вельмі далёка ад Беларусі.

Так, Віцебск быў толькі адным з пунктаў прыпынку ў яго жыццёвых вандраваннях. Праўдзённа там зусім нядоўга часу. Але памяць пра яго засталася ў аналах гісторыі горада — таго яе перыяду, калі яго называлі “маленькім Парыжам”.

Якаў ЛЕНСУ, кандыдат мастацтвазнаўства

Знакаміты беларускі гісторык Эдуард Міхайлавіч Загарульскі не так даўно адсвяткаваў сваё 90-годдзе. Ён належыць да таго пакалення, на жыццё і дзейнасць якога істотна паўплывалі няпростыя рэаліі савецкай эпохі, а потым і змена эпох. І тым не меней, набыткі навукоўца вылучаюцца ўражальнай грунтоўнасцю.

Цікава, але гэты ўтраплены даследчык беларускай даўніны — ролам не з нашых краёў. Эдуард Загарульскі нарадзіўся 18 снежня 1928 года ў горадзе Тула. У 1953 годзе скончыў Маскоўскі дзяржаўны ўніверсітэт, пасля якога лёс закінуў яго ў Мінск. Працаваў у сектары археалогіі Інстытута гісторыі АН БССР. Там яму пашчасціла сустрэць сапраўднага настаўніка. Патрыярх беларускай археалогіі Канстанцін Палікарповіч — асоба яркая і шматгранная. Школа, якую Эдуард Міхайлавіч прайшоў пад яго кіраўніцтвам, паўплывала на ўсю яго далейшую навуковую біяграфію.

З 1962 года Загарульскі перайшоў у БДУ, дзе прапрацаваў ажно 52 гады — да 2015-га! Ён назавяжы ўвайдзе ў гісторыю як ініцыятар стварэння і першы кіраўнік кафедры археалогіі і этнаграфіі і даламожных гістарычных дысцыплін гістарычнага факультэта (1973), якая з

Патрыярх археалогіі і яго скарбы

Са студэнтамі на раскопках.

канца 1990-х гадоў стала называцца кафедрой археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін. Гэтую кафедру ён узначальваў цягам 24 гадоў. Колькі грунтоўных і прафесійных навукоўцаў было падрыхтавана там за гэты час! Цяжка нават пералічыць.

Пра яго ролу ў падрыхтоўцы наступных пакаленняў сведчыць і такі факт: Эдуард Міхайлавіч першым у сістэме вышэйшай адукацыі напісаў падручнік, прысвечаны археалогіі Беларусі. Як, зрэшты, і цэлы шэраг навучальных дапаможнікаў для студэнтаў і падручнікаў для сярэдняй школы, па якіх вучыліся многія пакаленні нашых сучаснікаў.

У 1986 годзе Загарульскі дасягае піку кар’еры — ён становіцца дэканам гіста-

рычнага факультэта БДУ. Аkurat у той час у краіне была абвешчана перабудова. Зразумела, не паўплываць на гістарычную адукацыю гэтыя працэсы не маглі. Аднак Эдуард Міхайлавіч праявіў спеласць сваёй грамадзянскай пазіцыі. Ён выступіў супраць таго, каб супольнасць прафесійных гісторыкаў кідалася з крайнасці ў крайнасць, падлаючыся чарговай палітычнай кан’юнктуры.

Жыць у часы перамен — як вядома, выпрабаванне няпростое. Змяняліся арыенціры ў грамадска-палітычным і сацыяльна-эканамічным развіцці, адукацыйныя стандарты, металогія навуковых даследаванняў... Але можна смела сцвярджаць, што гэтак выпрабаванне дэкан

стагоддзя сваёй дзейнасці! Старажытныя Менск, Рагачоў, Заслаўе, Кісяні, Копысь, Свіслач, Стрэшын паступова адкрывалі перад ім свае таямніцы.

Падчас раскопак у Мінску (1958 — 1961 гады) ён даследаваў абарончыя збудаванні і забудову, рабіў рэканструкцыю ўсходняй часткі замчышча і жылых будынкаў. Падчас тых раскопак удалося выявіць парэшткі драўлянай маставой, якая ў канцы XI — пачатку XII стагоддзя вяла ў горад і праходзіла праз разрыў у абарончым вале. З паўночнага боку ад яе навукоўцы знайшлі вугал драўлянай зрубнай канструкцыі, якая захавалася на чатыры вянкі. Загару-

мі, магчыма, злучанымі ўверсе. Менавіта тады была адкрытая Менская брама, відарысы якой сёння для многіх пазнавальныя.

З Эдуардам Міхайлавічам аўтар гэтых радкоў пазнаёміўся ў далёкім 1977 годзе. Я на той час быў студэнтам-першакурснікам. Ён — сапраўдным мэтрам, непахісным аўтарытэтам у навуковых колах. Мне давялося паўдзельнічаць у адной са шматлікіх арганізаваных ім экспедыцый. Мы працавалі ў Вішчыне, што на Рагачоўшчыне. Цяпер гэта звычайная вёска, і хіба некаторыя дэталі ландшафту нагадваюць, што ў Сярэднявеччы там знаходзіўся мошны замак — спалены яшчэ ў XIII стагоддзі.

Ужо тады мяне здзіўляла, як дакладна кіраўнік экспедыцыі размяркоўваў абавязкі паміж сабой і сваімі памочнікамі, як разумна ён выкарыстоўваў магчымасці студэнцкага актыву для падтрымання парадку і дысцыпліны. Пагатоў, моладзь ёсць моладзь!

І вось, літаральна перад нашымі вачыма паступова раскрываліся абарончыя збудаванні замка, жылыя будынкі... Урэшце, вынікам карпатлівых археалагічных пошукаў стаў сапраўдны скарб — залатыя і сярэбраныя ўпрыгожванні і грыўні канца XII — пачатку XIII стагоддзя. Пэўна, абаронцы схавалі іх ад ворага перад яго падзеннем.

Але, зразумела, не толькі золата і срэбра стала набыткам жыцця гэтага выдатнага вучонага.

Міхаіл СТРАЛЕЦ, прафесар, доктар

Брама старажытнага Менска.

годна вытрымаў.

Але не памылюся, калі скажу, што найлепей гэты навуковец адчуваў сябе не ў кабінце, а на вольным паветры — на старадаўніх гарадзішчах і курганах, якія ён нястомна даследаваў. Колькі археалагічных экспедыцый Эдуард Загарульскі зладзіў за чвэрць

лські выказаў здагадку, што ім выяўлены рэшткі драўлянай вежы, і што з супрацьлеглага боку маставой павіна быць такая самая. Аднак, зрабіў ён выснову, уезд у дзядзінец варта рэканструяваць не як простую праязную вежу, а як праход паміж двума драўлянымі вежа-

Навука пераважыла штангу

Міхаіл Стралец — адзін з пастаянных аўтараў “К”. Хацелася б трохі распавесці пра гэтага чалавека, якога я ведаю з маладосці. Тым болей, і нагода выдатная — ягонае 60-годдзе.

Студэнты гістарычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, якія вучыліся ў канцы 70-х — пачатку 80-х гадоў мінулага стагоддзя, чулі пра студэнта Міхаіла Стральца, які за ўсе пяць гадоў вучобы не атрымаў ніякіх іншых адзнак, акрамя як “выдатна”. Як жа яму гэта ўдалася?

Аўтар гэтых радкоў вучылася на гістарычным факультэце ў той жа перы-

яд, што і Міхаіл Стралец. Нам, тагачасным студэнтам, прыходзілася шмат часу праводзіць у бібліятэках — бо тады кніга была адзінай крыніцай ведаў. І калі б я ні заходзіла ў чытальную залу “ленінкі”, заўсёды бачыла там Міхаіла, які старанна рытаваўся да заняткаў. На мяне ён рабіў уражанне вельмі сур’ёзнага чалавека. Да семінарскіх заняткаў быў гатовы заўсёды, мог гаварыць на іх лёдзь не гадзінамі — чым не раз выратоўваў сваіх менш руплівых аднакурснікаў. Пасля здачы іспыту не святкаваў, як заведзена, а ў той жа дзень пачынаў рыхтавацца да наступнага. Прычым ён не толькі выдатна вучыўся, але і паспяваў займацца спортам. Ды яшчэ якім —

цяжкай атлеткай! Але ўрэшце любоў да навукі перамагла штангу.

Гісторыяй Міхаіл Стралец цікавіўся яшчэ ў школьныя гады, заняўшы першае месца на рэспубліканскай алімпіядзе і набраўшы 98 балаў са 100. У час вучобы ва ўніверсітэце ён асабліва захапіўся найноўшай гісторыяй Германіі. За сваю першую навуковую працу атрымаў і прэмію на Усебеларускім канкурсе навуковых работ студэнтаў ВНУ.

Пасля заканчэння ўніверсітэта Міхаіл Васільевіч працаваў настаўнікам гісторыі ў Любанскім раёне Мінскай вобласці, адкуль ён родам. Але яму хацелася займацца сур’ёзнай навукай. У час адпачынку ездзіў у архівы і бібліятэкі

Мінска і Масквы — працаваў над дысертацыяй. Спаў па некалькі гадзін у суткі. І вынік не прымусяў сябе чакаць. У снежні 1984 года ён ва ўзросце 25-ці гадоў паспяхова абараніў кандыдацкую.

Праз два гады стаў працаваць у Брэсцкім інжынерна-будаўнічым інсты-

туце. Дзякуючы інтэлекту, фантастычнай працаздольнасці Міхаіл Васільевіч даволі хутка прайшоў усе прыступкі прафесійнага росту ад асістэнта кафедры да прафесара. У 2002 годзе ён паспяхова абараніў доктарскую дысертацыю на тэму “ФРГ і праблемы абмежавання і

скарачэння ўзбраенняў у Еўропе (1949 — 1990 гг.)”.

Міхаіл Васільевіч — таленавіты вучоны, найбуйнейшы спецыяліст у галіне германістыкі. Аднак сфера яго навуковых інтарэсаў не абмяжоўваецца толькі гэтым: ён цікавіцца і працуе над вывучэннем актуальных праблем сусветнай і айчынай гісторыі. Яго пярэ не належыць сотні артыкулаў пра жыццё выдатных навукоўцаў, ваеначальнікаў і палітыкаў.

Жыццёвае крэда Міхаіла Васільевіча — “Глядзец наперад і верыць у сябе” — дапамагла не толькі яму, але і яго калеграм ды сябрам спраўляцца з цяжкасцямі на шляху да поспеху.

Вольга БЛЕВІЧ

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.;"
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.;"
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.;"
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.;"
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.;"
- "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.;"

Выставы:

- Выстава "Адкрыццё сапраўднага", прымержаваная да 80-годдзя Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь — да 17 сакавіка.
- Персанальная выстава карцін Барыса Грабеншчыкова "Татэмы Зімагораў" — да 10 сакавіка.
- Выстава "Браты Ткачовы. Пачатак шляху", з 8 сакавіка па 28 красавіка.
- Інкубуны арт-праект "І адчуваючы, бачыць..." — да 1 мая.

Філіялы музея

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

Пастаянная экспазіцыя:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

■ Выстава літаграфій **Напалеона Орды** з фондаў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь будзе працаваць да 27 красавіка.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ё В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Майстар-класы па стварэнні плялек-мотанак, ткацтва паясоў альбо саломаліпацённі (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- Бестэрміновая акцыя

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

магазіны "Белсаюздрук"

Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".

Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".

Проспект Незалежнасці, 44.

Вуліца Валадарскага, 16.

кіёскі "Белсаюздрук"

ст.м. "Няміга", вул. М. Багдановіча.

Проспект Пераможцаў, 5.

Вуліца Рабкораўская, 17.

Проспект Незалежнасці, 68, В.

Вуліца Лабанка, 2.

"Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.

- Аўтарскі праект Ахрэма Беларовіча **VKL3D**.
- Акцыя **"Волянае піяніна"** — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

Выставы:

- Выстава **"Беларусь: адраджэнне духоўнасці"**.
- Выстава **"Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля"**.
- Выстава **"Сакральная культура Касцёла Беларусі"** — да 18 сакавіка.

У рамках выставы — фотаэкспазіцыя Сяргея Плытквіча **"Планета Беларусі. Касцёлы"**.

- Выстава фотапартрэтаў Яўгена Колчава **"45+1"** — да 10 сакавіка.

Філіялы музея

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РОДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

- Абноўленая экспазіцыя **"Гісторыя сацыял-дэмакратычнага руху канца XIX — пачатку XX стст."**
- Навукова-папулярная выстава **"Таямнічы свет пад мікраскопам"** — да 7 ліпеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАУНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 11.

- Пастаянная экспазіцыя **"Сучасная гісторыя Рэспублікі Беларусь: 1991 — 2017 гг."**.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 06 33.

Экспазіцыі:

- "Сезонныя змены".
- "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
- "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
- "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
- "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
- Атракцыён **"Стужачны лабірынт"**.
- Атракцыён **"Лазерны квест"**.

г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ

ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, **Музычны зав., 5.**
Тэл.: 220 26 67.

Пастаянная экспазіцыя:

- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях";
- "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."; "Беларуская музычная культура XX ст."; "Тэатральная культура Беларусі XX стс."

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. **Старавіленская, 14.** Тэл.: 286 74 03.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Вясновы сад"** (прадстаўлены творы Настасі Арайс, Алега Барычэўскага і Сяргея Паўлава) — да 10 сакавіка.

Майстар-класы:

- Музейныя заняткі **"Тэатральная лялька"** для дзяцей 5+.
- Інтэрактыўныя музейныя заняткі **"Асновы акцёрскага майстэрства"** для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Сьвядлова, 4.
Тэл.: 327 10 75.

- Пастаянная экспазіцыя **"Гісторыя беларускага кінематографіа"**.
- Міжнародная выстава фатаграфій **"Нюансы"**.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Часовая экспазіцыя **"Афганістан. Рэха вогненых гор"**, прысвечаная 30-годдзю вываду войскаў з Афганістана — да 31 сакавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава сусветна вядомага беларускага мастака-графіка Паўла Татарнікава **"Аўдэенцыя"** — да 15 сакавіка.
- Гістарычны квест "Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў". Па папярэдніх заяўках.

Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці Вул. Гейсіка, 1.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Персанальная выстава Наталлі Каньковай **"Справа час і забаве час"** — да 25 сакавіка.

Ратуша Вул. Савецкая, 3.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Квест **"Выходкі старога захавальніка"**. Па папярэдніх заяўках.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР" г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.

Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Тэатралізаваная экскурсія **"Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі"**.
- Экскурсія з элементамі дэгустацыі **"У гасці да Пана Кыханку"**.
- Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі **"Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Дэгустацыя"**.
- Тэматычная экскурсія з элементамі квеста для дзвюх **"Інтрыгі Купідона"**.
- Музейныя камунікатыўныя праграмы: **"Табе, нашчадак, у добры дар..."**, **"Ад усяго сэрца — самы лепшы пацастунак"**, **"Капрызы моды ракако"**.
- Квест **"Белы слон"**.
- Дзіцячая тэатралізаваная экскурсія **"Чароўная гісторыя ў Мірскім замку"**.
- Правядзенне вясельных цырымоній, святкаванне гадавіны вяселля.
- Музейная фоталяцоўка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Экспазіцыя **"Склеп"** на сядзібе Якуба Коласа.
- Часовая экспазіцыя **"Творчасць Варвары Пушкінай"** (з фондаў Літаратурнага музея А.С. Пушкіна (Вільнюс) — да 10 сакавіка.
- Тэматычная экскурсія і лекцыйныя заняткі.
- Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
- Музейныя майстар-класы і заняткі.
- Мультимедыйны комплекс **"Чалавек. Асоба. Час"**.
- Пешая экскурсія **"Мясцінамі Коласа ў Мінску"**.

- Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квест-гульні **"Таямніцы дома Песняра"**.

Акцыі:

- **"Самы лепшы дзень"** (дзень нараджэння ў музей).
- Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"**
- Часовая экспазіцыя **"Легенды сонечнага каменя"** з фондаў Калінінградскага абласнога гісторыка-мастацкага музея (Расійская Федэрацыя). з 5 сакавіка па 5 чэрвеня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з прагламам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.
- Выставачны праект **"Дрэвы, якія памятаюць Купалы"** (сумесна з Беларускай грамадскай аб'яднаннем фатографу) — да 6 сакавіка.
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"**.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

- Адноўленая экспазіцыя **"Адкрыццё жывапісу"** (візуальна рэспрэктыва творчасці народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва).
- Выставачны праект з цыкла **"Асабістыя гісторыі"** **"Мінская прапіска. Частка 1. Happy New Minsk"**.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Ганаровому грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
- **"Мінск губерскі. Шляхецкі побыт"**.
- Выстава жывапісу і графікі мастакоў Вольгі і Юрыя Крупянковых **"Тандем"** з 6 сакавіка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

Выставачныя праекты:

- "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".
- "Мінск сярод сяброў".

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМЯШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ Ў ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА"

звартайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

Гарады-пабрацімы сталіцы Беларусі".

- "Археалагічныя артафакты ў XII — XIX стст."

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.

- "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужаваго транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
- Виртуальная гульні **"Карэтны майстар"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8-2.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Краса Паўднёвай Курземе"** — да 17 сакавіка.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыі:

- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МЬСТА"

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

- Выстава жывапісу Алены Карповіч і Наталлі Разуменка **"Дзве фарбы"** — да 10 сакавіка.

НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА-КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ

г. Навагрудка, вул. Гродзенская, 2.
Тэл.: (8-01597) 2 14 70.

- Пастаянная экспазіцыя: **"Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны"**.
- г. Навагрудка, вул. Мінская, 64-66.
- Экспазіцыя: **"Музей яўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне"**.

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА Ў НАВАГРУДКУ

г. Навагрудка, вул. Леніна, 1.
Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).

- Пастаянная экспазіцыя: **"Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча"**.
- Пастаянная выстава: **"Свято кухні Міцкевічаў"**, **"Малюні сельскага жыцця"**, **"Пан Тадэвуш" праз час і народы"**.

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЭТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

- 3 — "Шчаўнуко, або яшчэ адна Калядная гісторыя..." (балет у 2-х дзеях) П. Чайкоўскага. Дыржор — Мікалай Калядка. Пачатак а 18-й.
- 3 — "3 песняў па жыцці". Музыка нашага кіно. Працяг. Канцэрт з цыклу "Вечары з "Сэрнадай"
- 5 — "Саламея" (балет у 3-х дзеях) Р. Штрауса. Творчая сустрэча Міхаіла Панджвайдзэ з глядачамі — а 18.00-й у вялікай зале. Дыржор — Віктар Пласкіна.
- 6 — "Шчаўнуко, або яшчэ адна Калядная гісторыя..." (балет у 2-х дзеях) П. Чайкоўскага. Дыржор — Мікалай Калядка. Пачатак а 18-й.
- 6 — **Winterreise/Зімовы шлях**. Вакальны цыкл Франца Шуберта. Пачатак у 19.30.

- 7 — "Любімым жанчынам". Святочны канцэрт да Дня жанчын. Дыржор — Аляксандр Ансімаў.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 154 04 44.

- 3 — "Ціхі шэпт сыходзячых крокаў" Сон у дзвюх дзеях. Дз. Багаслаўскага.
- 4 — «Біблія князя Радзівіла» А. Улучака.
- 5 — "Бетон" Візуальнае паэзія. Я. Карняга.
- 6 — "Білет на брэсцкія цягнікі" Трпілін у адной дзві. В. Каралёва.
- 7 — "Адамавы жарты" Камедыя. Ф. Аляхновіча і Л. Родзевіча.